

CAMBADOS

o mar

CONFRARÍA DE PESCADORES
"SAN ANTONIO"
CAMBADOS

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE PESCA
E ASUNTOS MARÍTIMOS

CAMBADOS o mar

xullo de 2006

O mar en Cambados

O mar é un dos puntais da economía de Cambados.

O lugar no que traballan e do que viven moitos cambadeses e cambadesas.

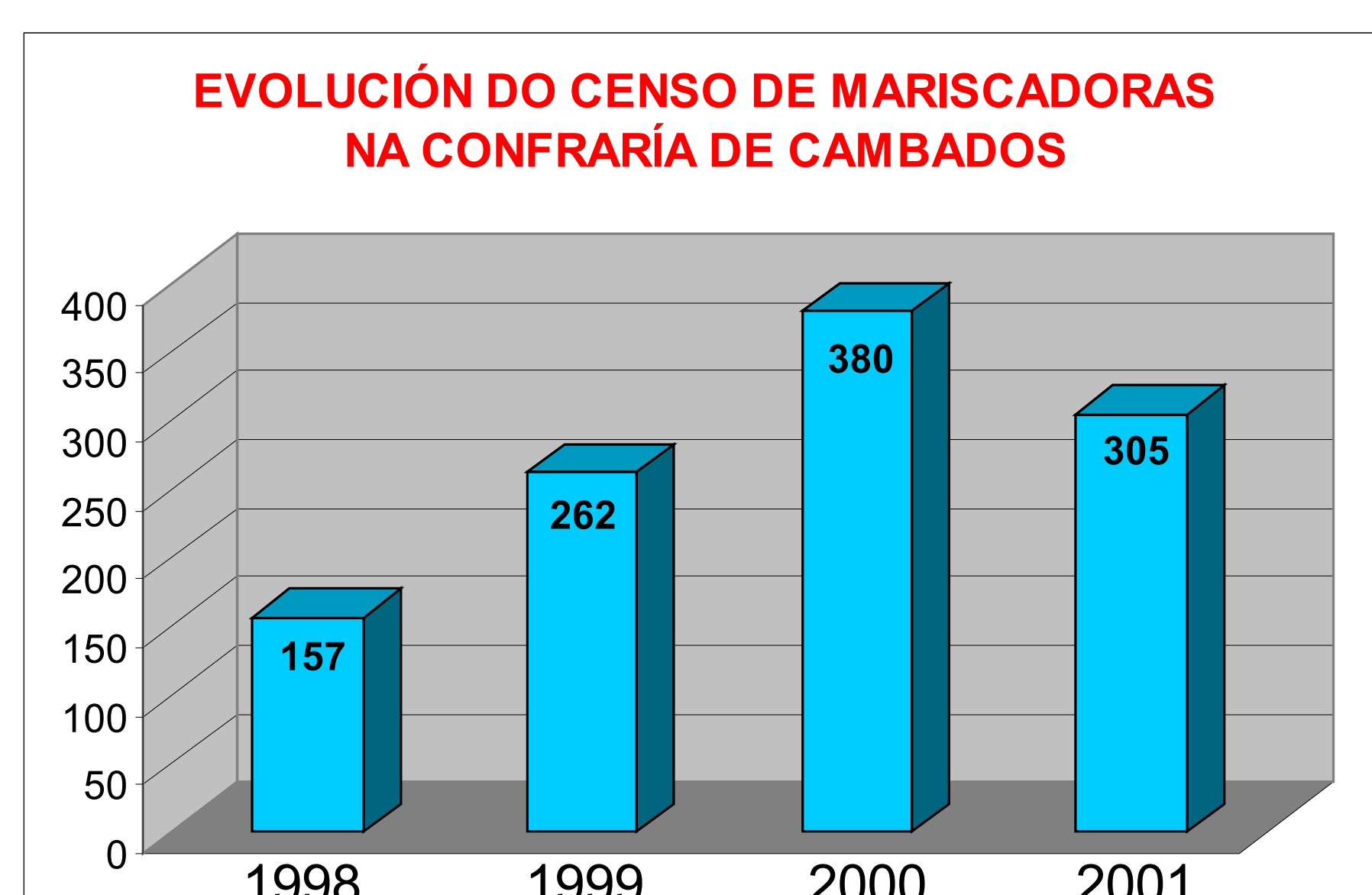
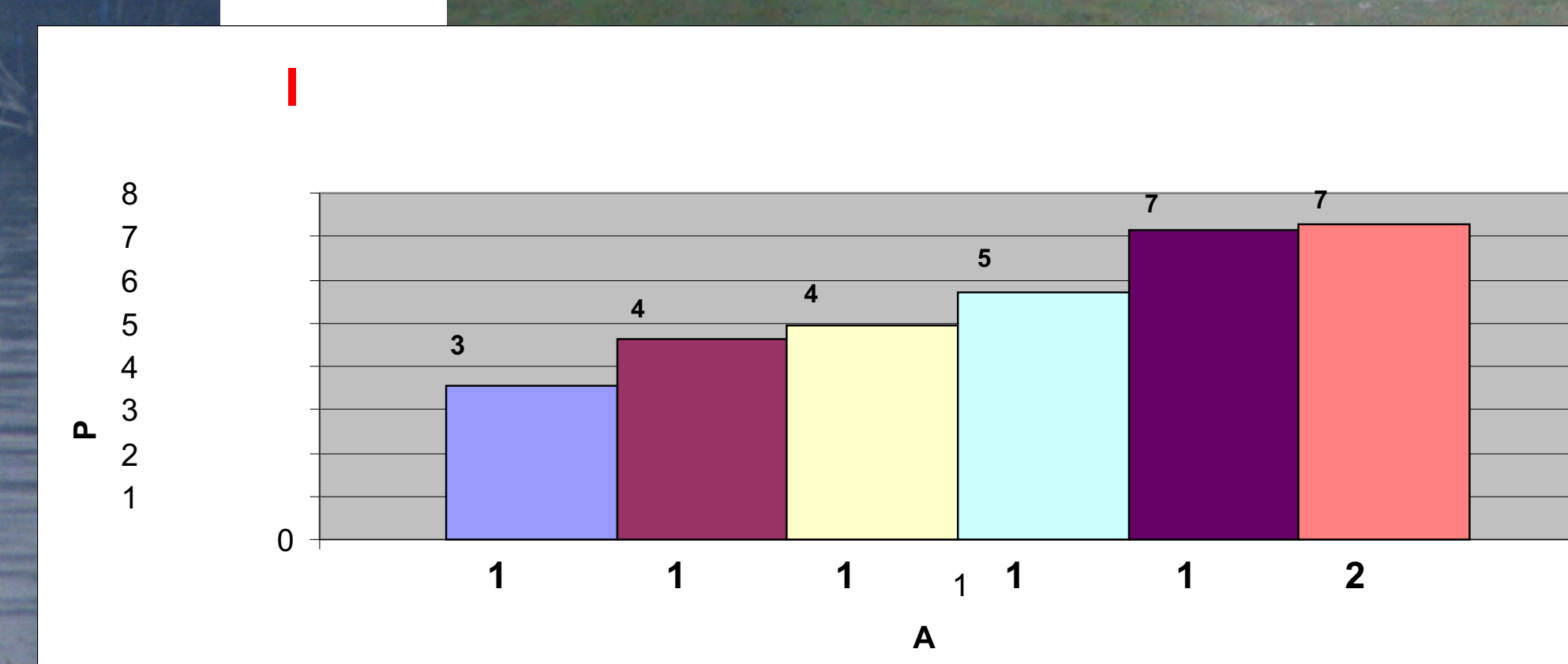
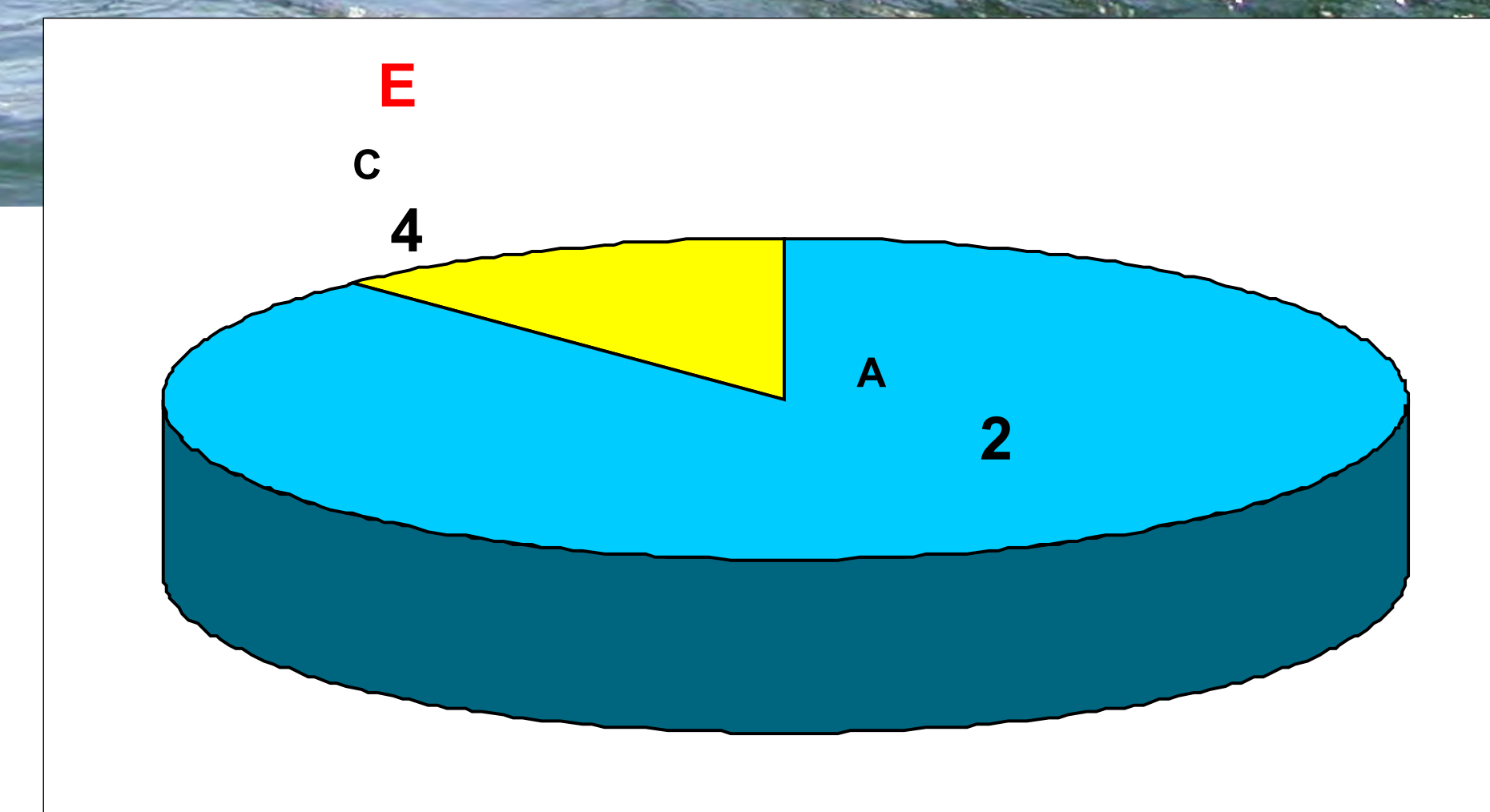
Para recordarnos a súa importancia, para que sirva de homenaxe a todos os que antes de nos viviron del, e para información e recoñecemento de todos os presentes, facemos esta mostra .

O mar, en Cambados, dalle traballo, ademais de ás persoas que se adican ás actividades de extracción -maríneiros, mariscadoras e mariscadores- ás que traballan na acuicultura, na transformación e na comercialización dos produtos, e sostén outros oficios e actividades que, directa ou indirectamente, están relacionadas con el -estaleiros, redeiras, efectos navais, ferreiros, carpinteiros, mecánicos...-

Hai rexistradas máis de 370 embarcacións, das que 339 están adicadas á pesca

O mar dalle traballo en Cambados, directa ou indirectamente, a máis de 5000 persoas.

As Industrias de transformación e comercialización (8 depuradoras, 3 cetáceas, 2 cocedeiros, 3 fábricas de conserva...) empregan, segundo a temporada entre 500 e 700 persoas.

Cambados ten unha importante acuicultura: máis de 150 bateas, unha piscifactoría e 22 barcos especializados.

O porto

A comezos de século Cambados so tiña un pequeno peirao en Fefiñáns, xa desaparecido. No 1907 comezaron as obras do peirao de Cambados.

Na década do 1950 fanse os primeiros proxectos do porto de Tragove que comezou a construírse no 1970. Na actualidade está pendiente de completar a súa dotación de servicios (fábrica de xelo, cámaras de conxelación...).

O nivel de actividade actual fai necasaria a súa ampliación: construción dun novo dique, novos puntos de amarre, pantaláns para pequenas embarcacións e ampliación dos servicios.

Cambados no 1920. Cadro de M. Sánchez

O peirao de Cambados inaugurouse no 1911. Foto da época.

Vista do peirao de San Tomé (construído no 1935) desde a Alameda.

Peirao de Cambados nos anos 70.

Cambados a finais dos anos 50. A ampliación do peirao de San Tomé fíxose no 1951.

Cambados nos anos 70. Apréciase a segunda ampliación do peirao de san Tomé feita nos anos 60 e o dique de accseo a Tragove.

O porto de Cambados no ano 2000.

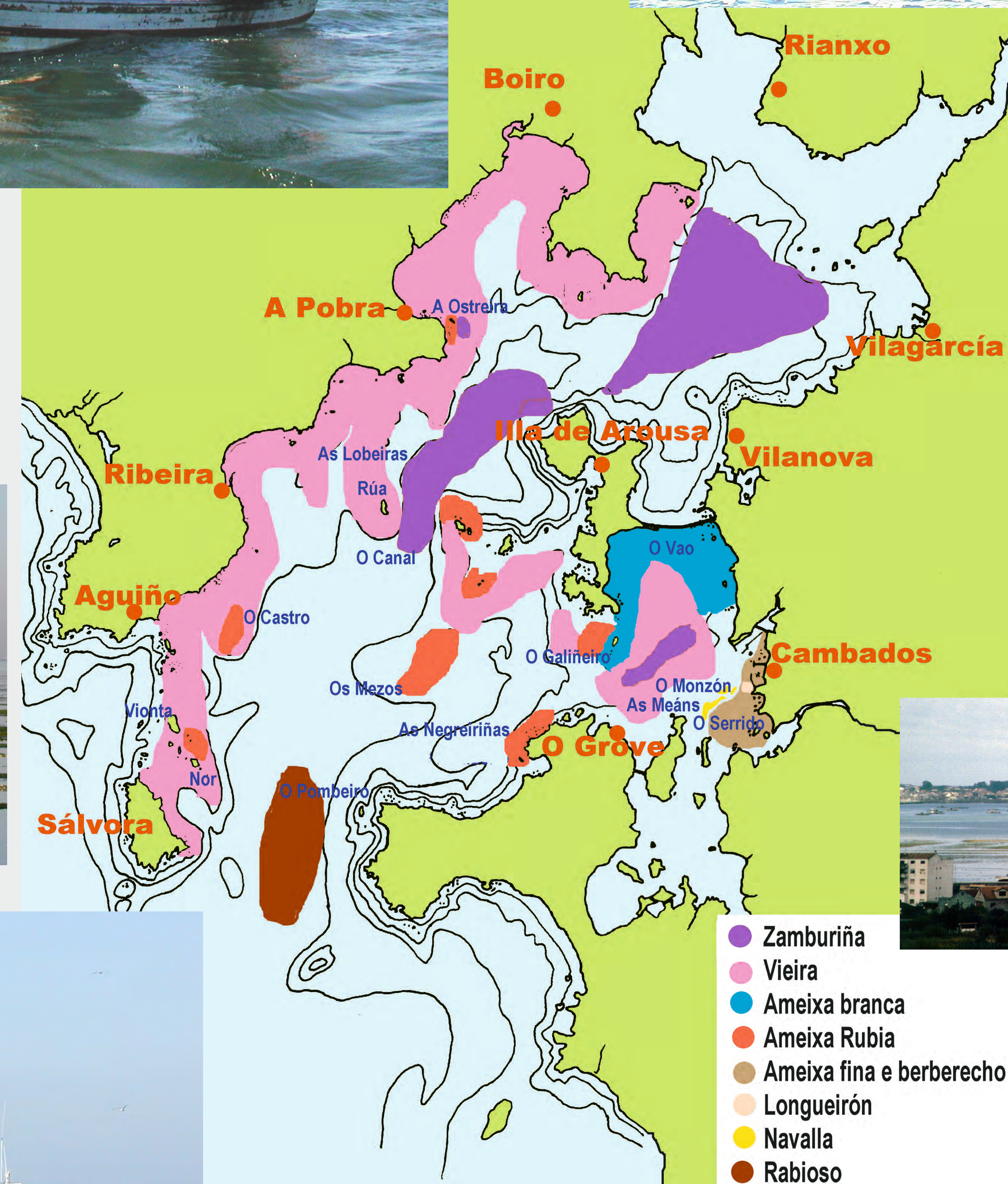
Porto de Tragove. Estado actual (xullo 2001).

Onde pescamos

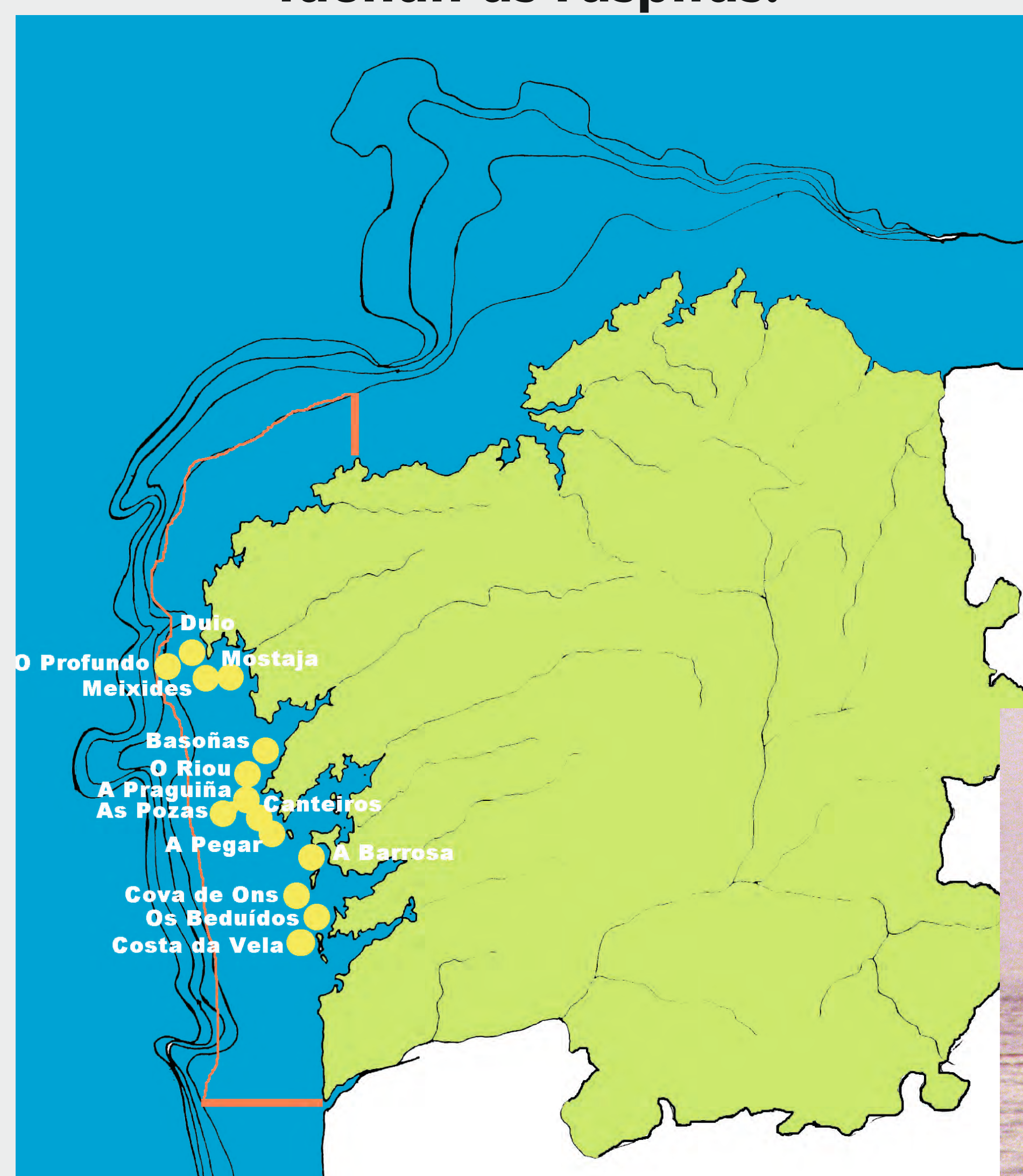
Cambados é un porto especializado na pesca ao cerco e no marisqueo.

Os cambadeses e cambadesas pescamos e mariscamos por toda a Ría de Arousa, agás nas concesións de outras confrarías.

Os barcos do cerco traballan habitualmente entre A Garda e as illas Sisargas. Os que teñen licencia poden traballar na costa portuguesa ata a altura de Viana do Castelo e algúns, os máis grandes, traballan durante o verán no País Basco na campaña da anchoa.

Área de traballo habitual dos barcos do cerco e algúns dos baixos onde faenan as raspitas.

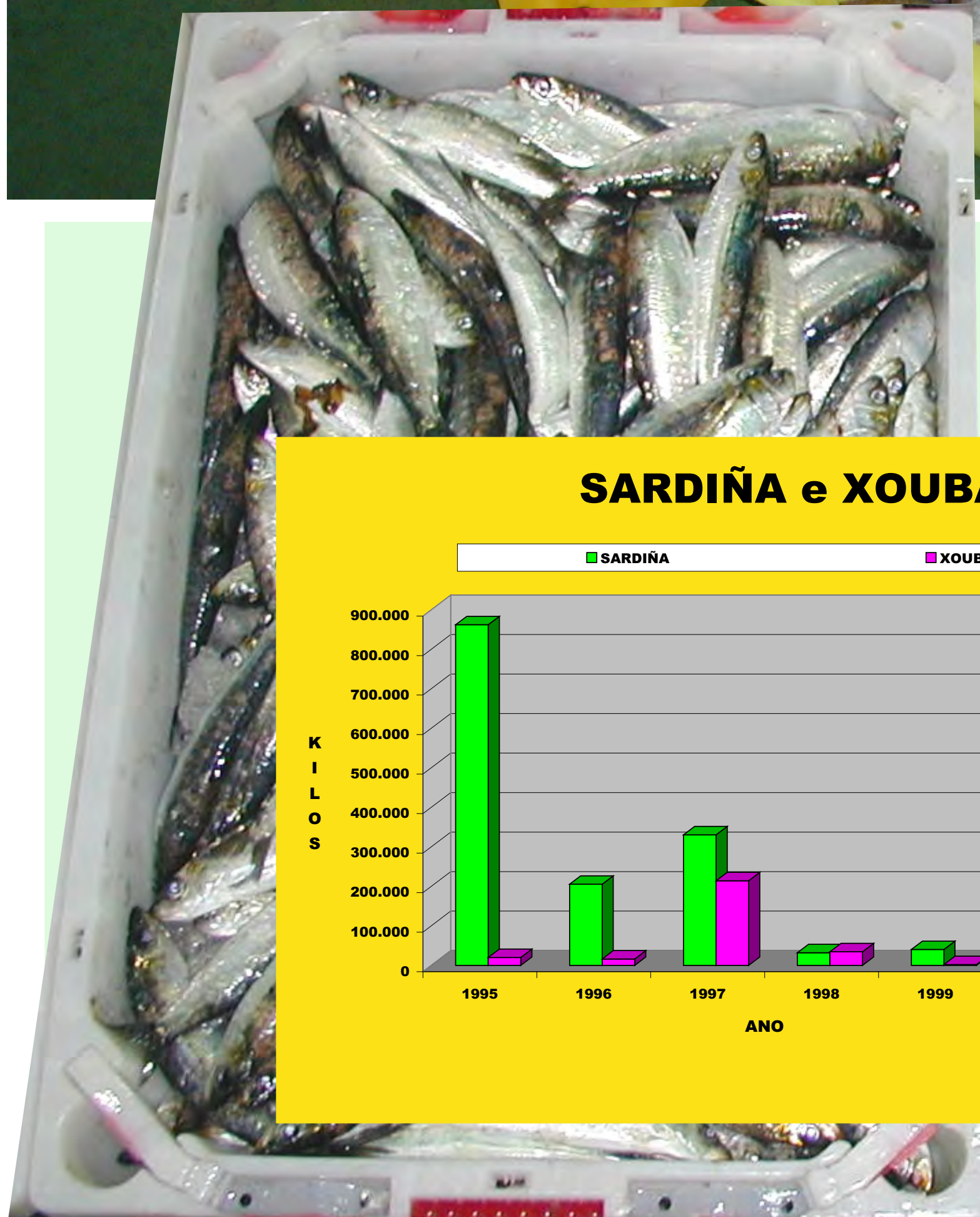
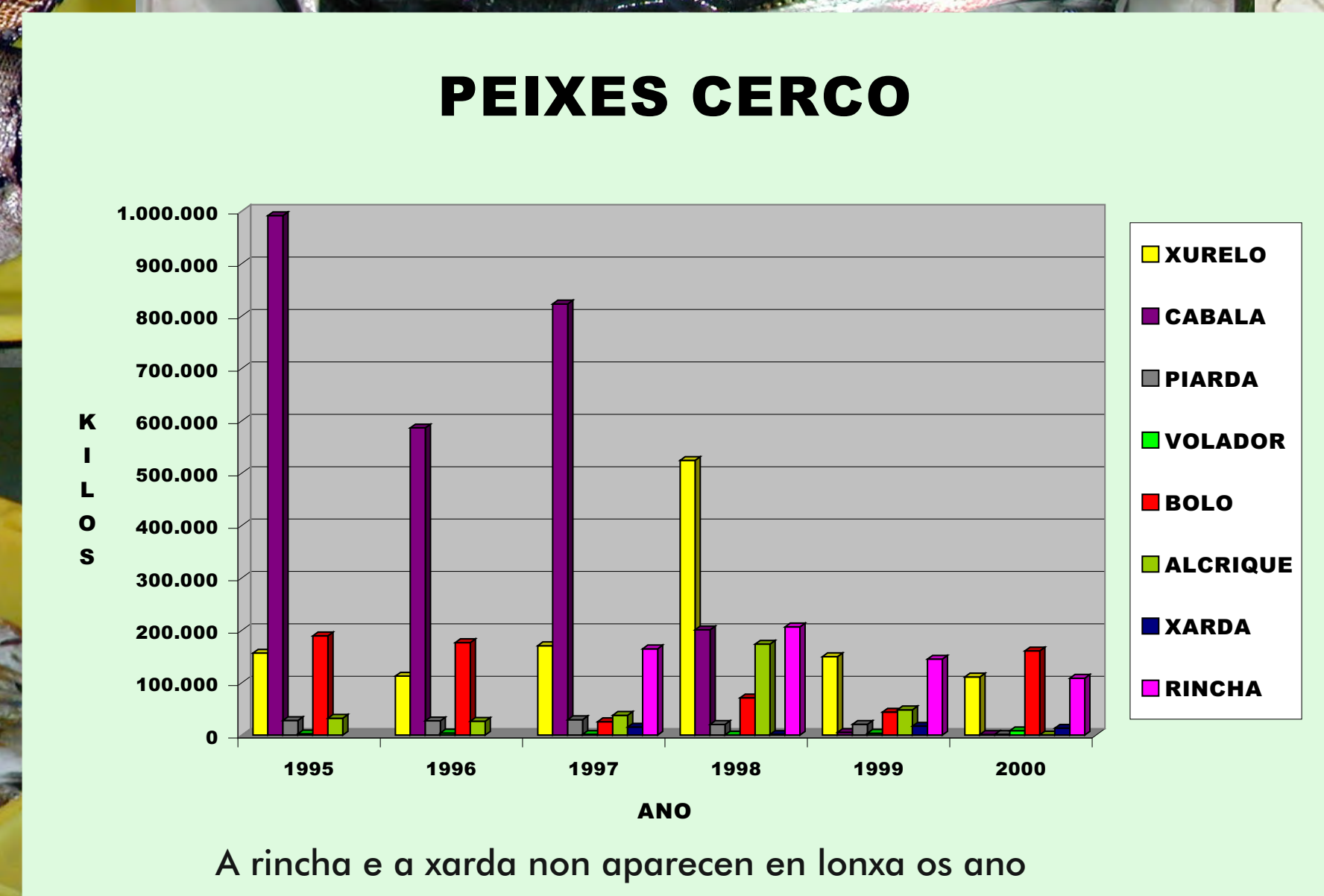
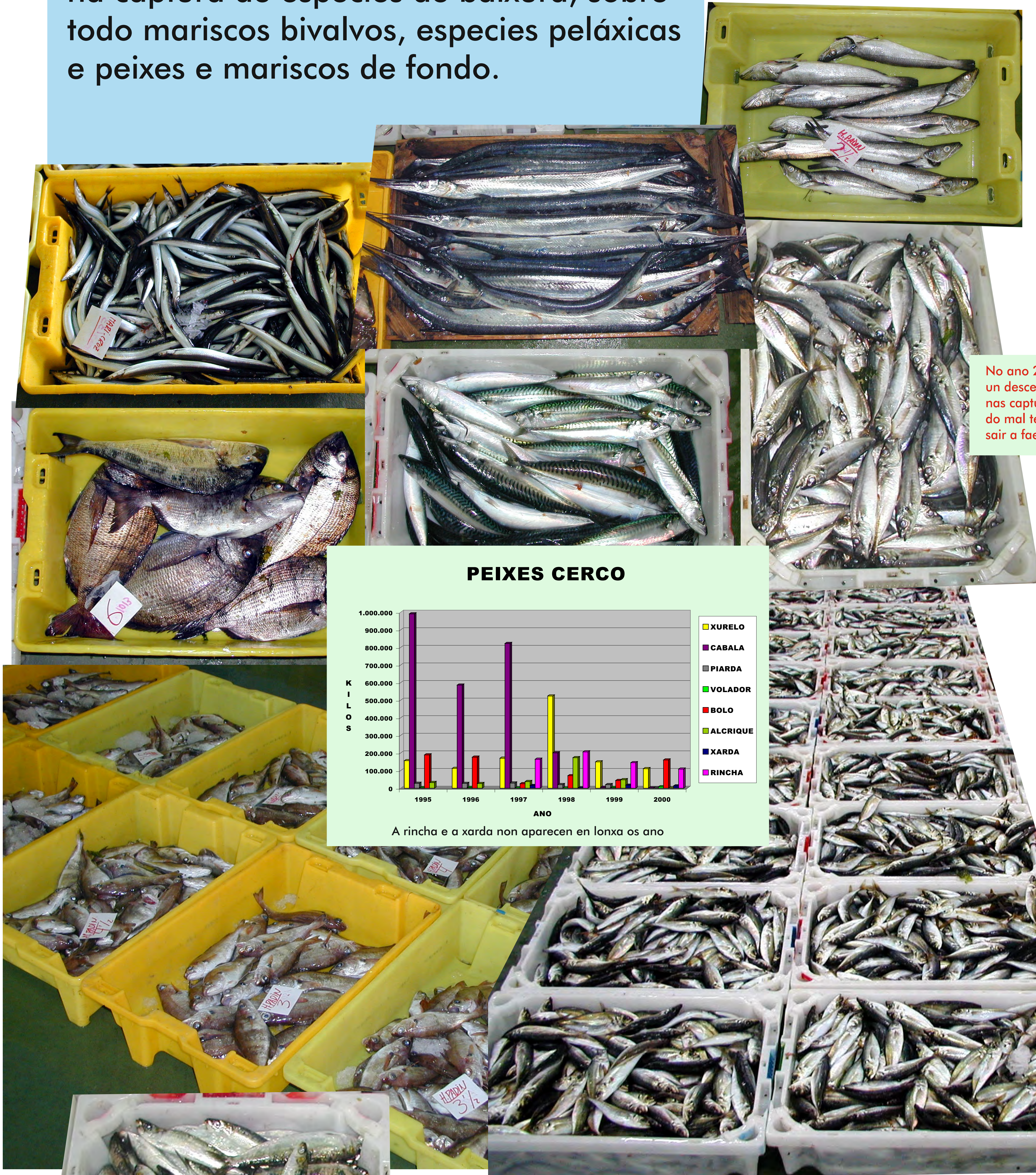

Límites de traballo dos barcos de Cambados

Que pescamos

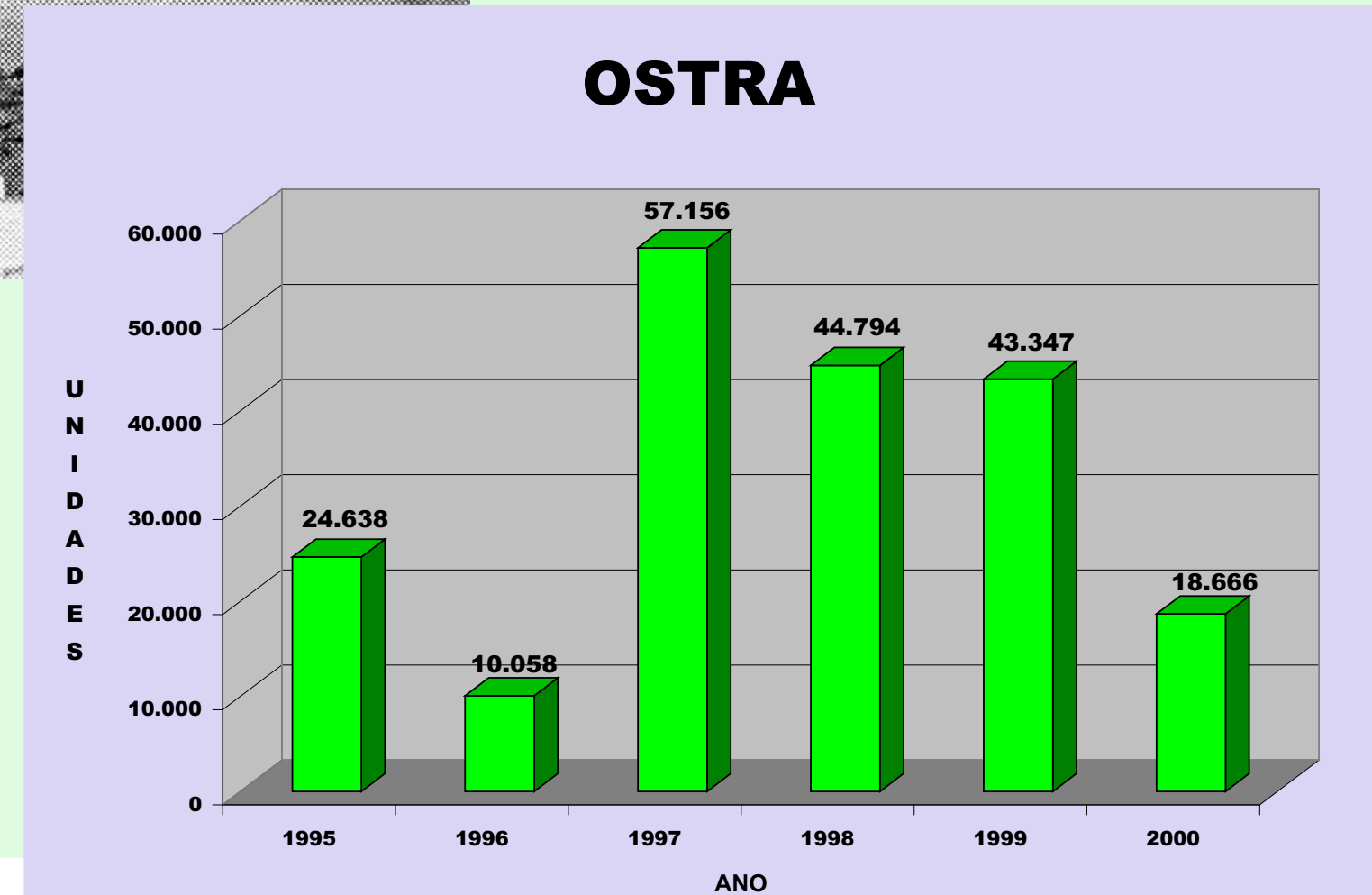
A flota de Cambados está especializada na captura de especies de baixura, sobre todo mariscos bivalvos, especies peláxicas e peixes e mariscos de fondo.

A sardiña é unha especie que tivo sempre gran importancia económica, polo seu interese para a industria. Foi motor do desenvolvemento de aparellos e embarcacións e eixo das industrias de transformación. A súa abundancia ou escaseza foi motivo de crises económicas e

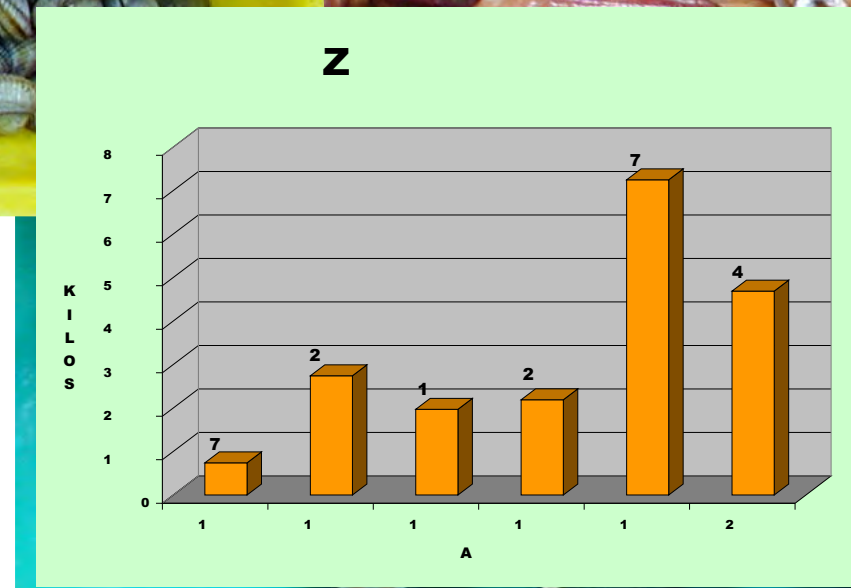
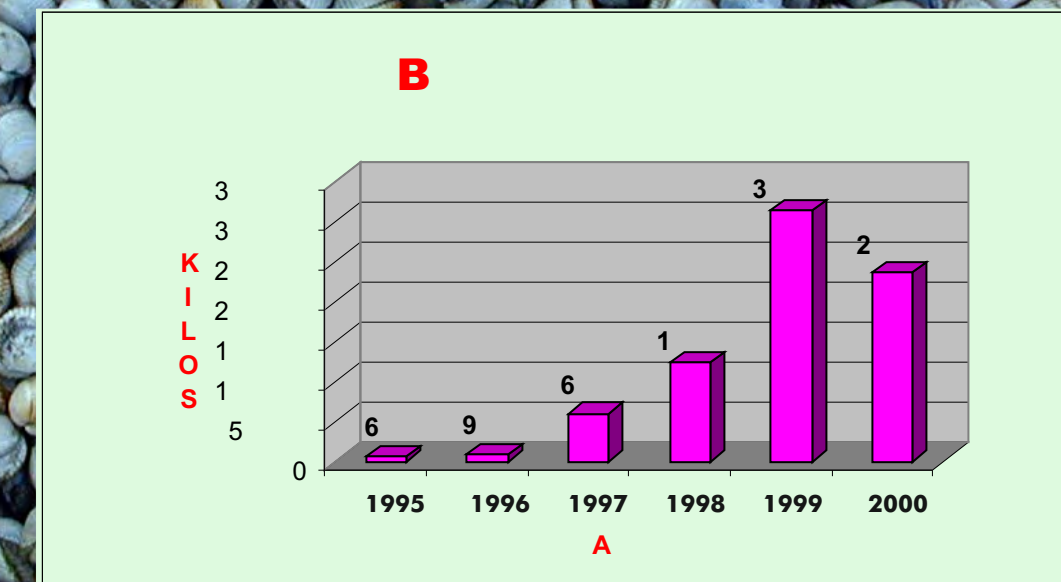
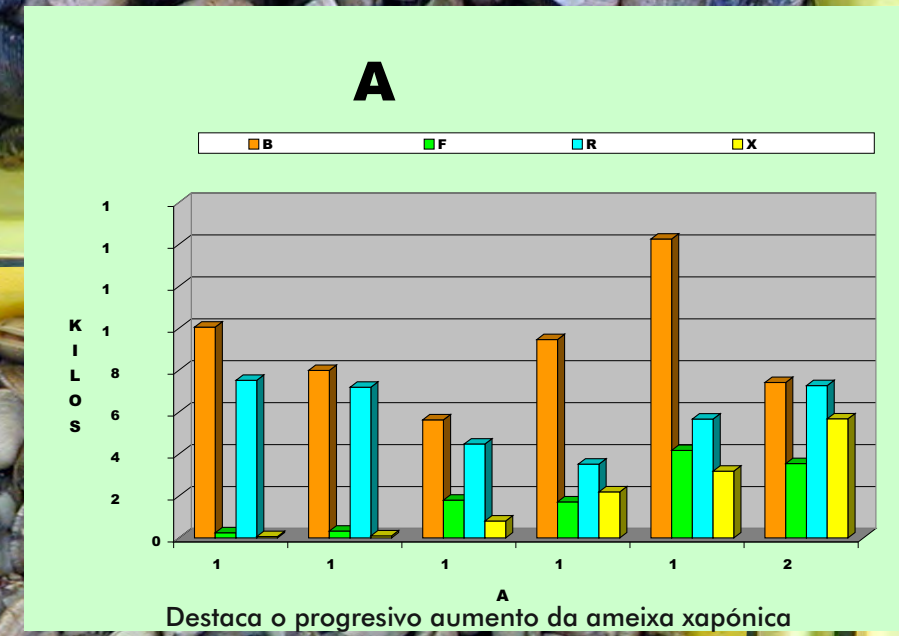
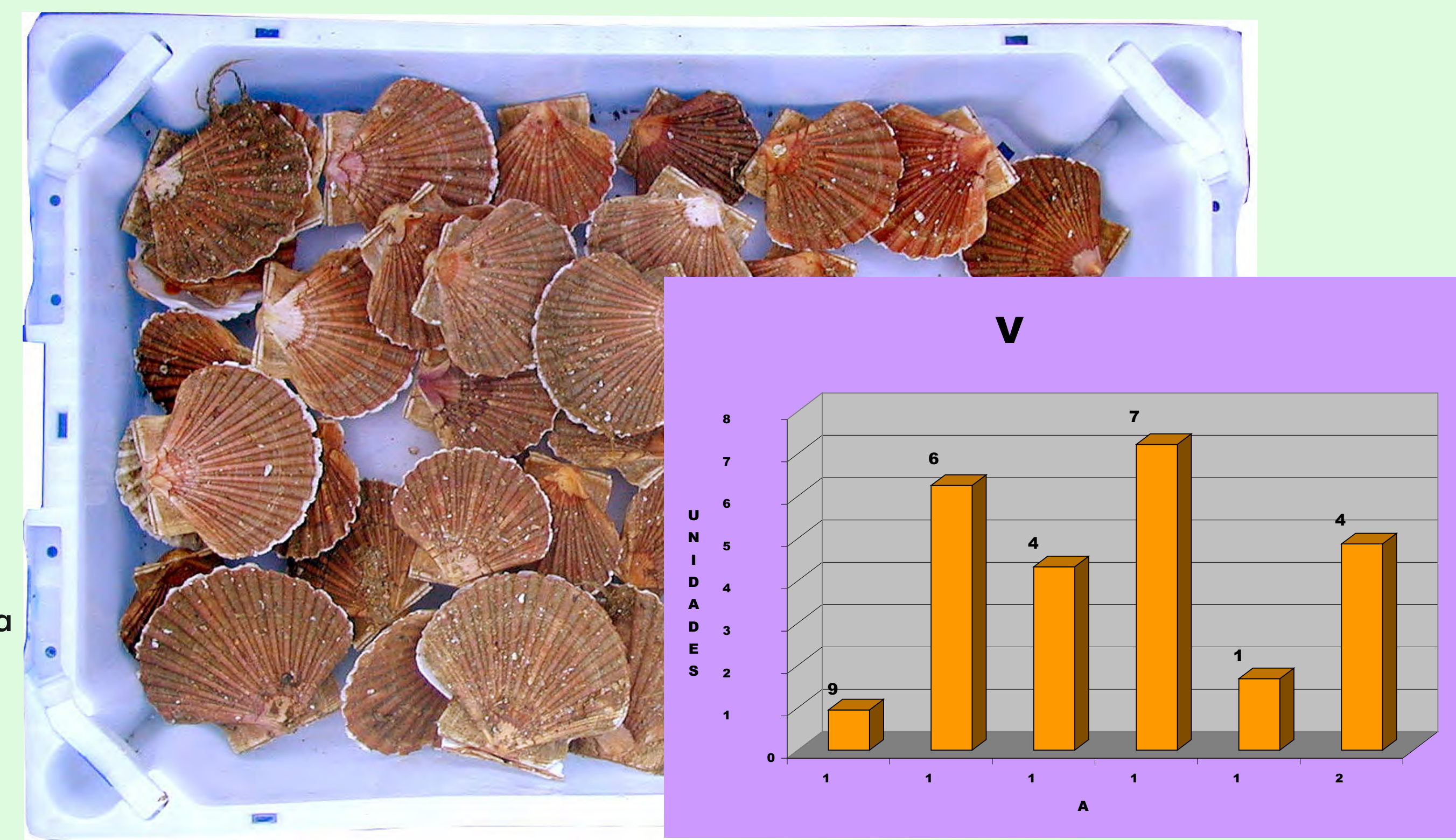

Ostras na lonxa de Cambados. Anos 50.

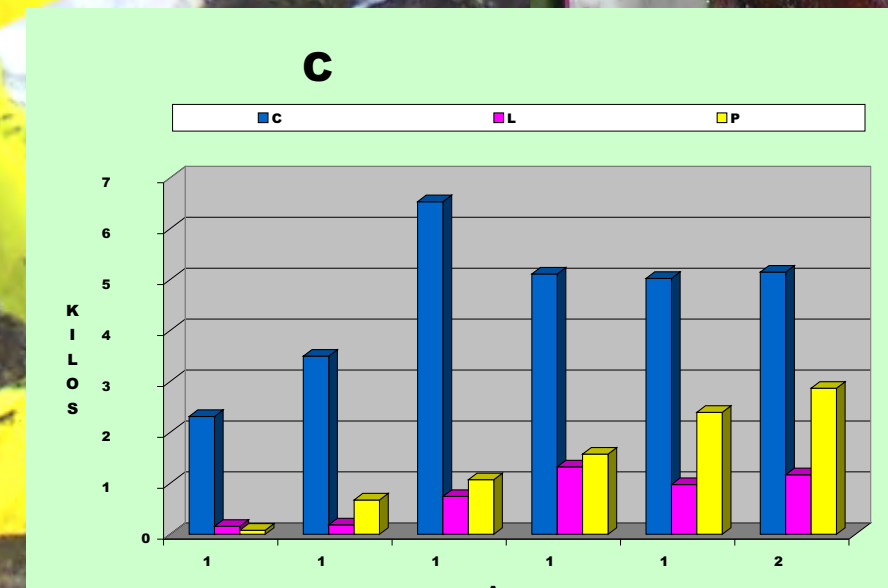
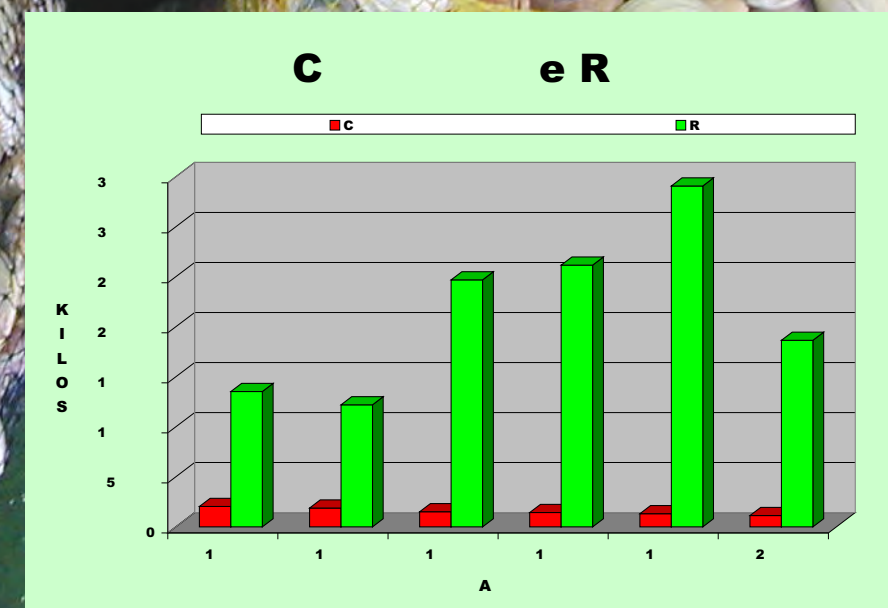
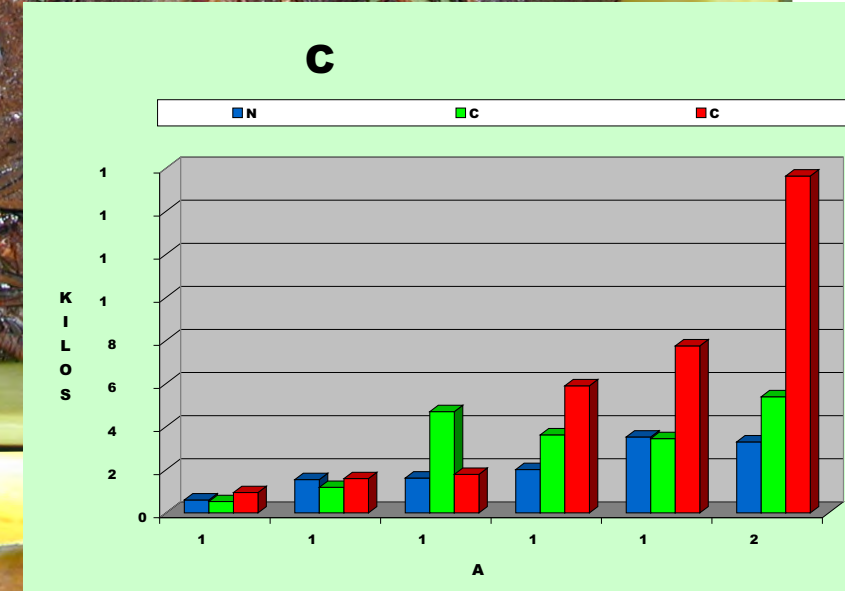
A ostra, como reflexa a imaxe, foi moi abundante noutros tempos. Foi obxecto dunha activa pesca polo seu interese para a antiga industria dos escabeches e máis tarde para o seu consumo en fresco. Cambados foi un importante centro de comercialización de ostra ata os anos 40-50. Na actualidade a ostra está case desaparecida dos bancos naturais. A maior parte das que aparecen en lonxa teñen a súa orixe nos cultivos que se introduciron despois do esgotamento dos bancos.

Cambados é o primeiro porto de Galicia en captura de vieiras. A presenza de toxinas nos últimos anos está ocasionando unha grave crise no sector.

No ano 2000 apréciase un descenso xeneralizado nas capturas a consecuencia do mal tempo que impediu saír a faenar moitos días.

O berberecho rabioso vólvese a capturar este ano (2001) despois de máis de 30 de anos.

Como pescamos

Nos sitios onde o nivel da marea o permite trabállase a pé, habitualmente aos mariscos e ocasionalmente ao peixe.

Os mariscos apáñanse con angazos, sachos, forquillas ou ganchelos.
O marisqueo a pé fanno maiormente as mulleres.

O **angazo**, que antes usábase para apañar berberechos, modificouse e substitúe con vantaxe ao **sacho**.

Nos anos 60, cando non había tope de capturas, un grupo de catro persoas podía cargar, nunha seca, unha gamela de berberechos.

Para traballar coo **figsa** e co **ganchelo** é necesario coñecer os buratos que deixan os longueiróns e as ameixas na area.

A **forquilla** é unha arte que naceu en Cambados. Empezouse usando para a navalla e logo fíxose unha adaptación para a ameixa.

Coo **arte brava** péscanse sobre todo camaróns e peixes que viven a rente das pedras

OS BIRBIRICHOS E OS BIRBIRICHEIROS.

E' de ver alá en Cambados
Enfrente á terra do Meco
Cando devala a marèa
Tanto chan que queda en seco,
Que si fora terra à millo
Habia pan par'o inferno
Pois naquel longo areal
Que vai por junto a Castrelo
Vense as gentes formigando
Cando o mar vai baixo e quedo
Que parecen as formigas
Que sahen de un formigueiro.

Ali pois naquel Sarrido
Cando a luna vai nacendo
Ou comoa roda de hum carro
Amostra o seu rostro cheo,
Se ajuntan de muitas partes
Homes, mulleres e nenos,
Todos van esfarrapados
Non van ricos, nin van cregos.
Ali van do Grove, e Curro,
De Dorron, e Sobradèlo
E de Armenteira, e de Nantes
Santa Cristina e Loenzo,
Van de Meis, e de Bayon,
Santo Tomé, San Lourenzo,
Van de Bamio, van de Céa,
De Oubiña, e de Tremoedo,
Van os do monte da Escusa,
E mais ainda de mais lexos,
Van de Caldas, e de Coutis,
Vilagarcia e San Genxo.
Cada huns por sua banda
En bandadas cal romeiros
Vense acodir ò areal
Po la mañanciña cedo:

Comenzan a fochicare
Cuns pausíños ou cos dedos
Ali po la area adiante,
Ou con osos ou con ferros,
E sacan muitas manadas
De birbirichiños frescos:
Van enchendoos seus gabidos
Sin liortas, e sin berros
Pois todos teñen ali
Sin disputa igual direito.

Anaco dun poema de Xoon Manuel Pintos Villar, que foi xuíz en Cambados. 1853

Como pescamos

En zonas de máis altura faise necesario o uso de embarcacións para desprazarse ou traballar. Os aparellos para apanhar marisco arrástranse á man ou coa forza dos motores.

As **planeadoras** de poliester e con motores fora borda substituíron as **dornas**, **lanchas**, **botes** e **gamelas** que se desprazaban a remos ou a vela.

Traballando con **rastros**. Anos 60.

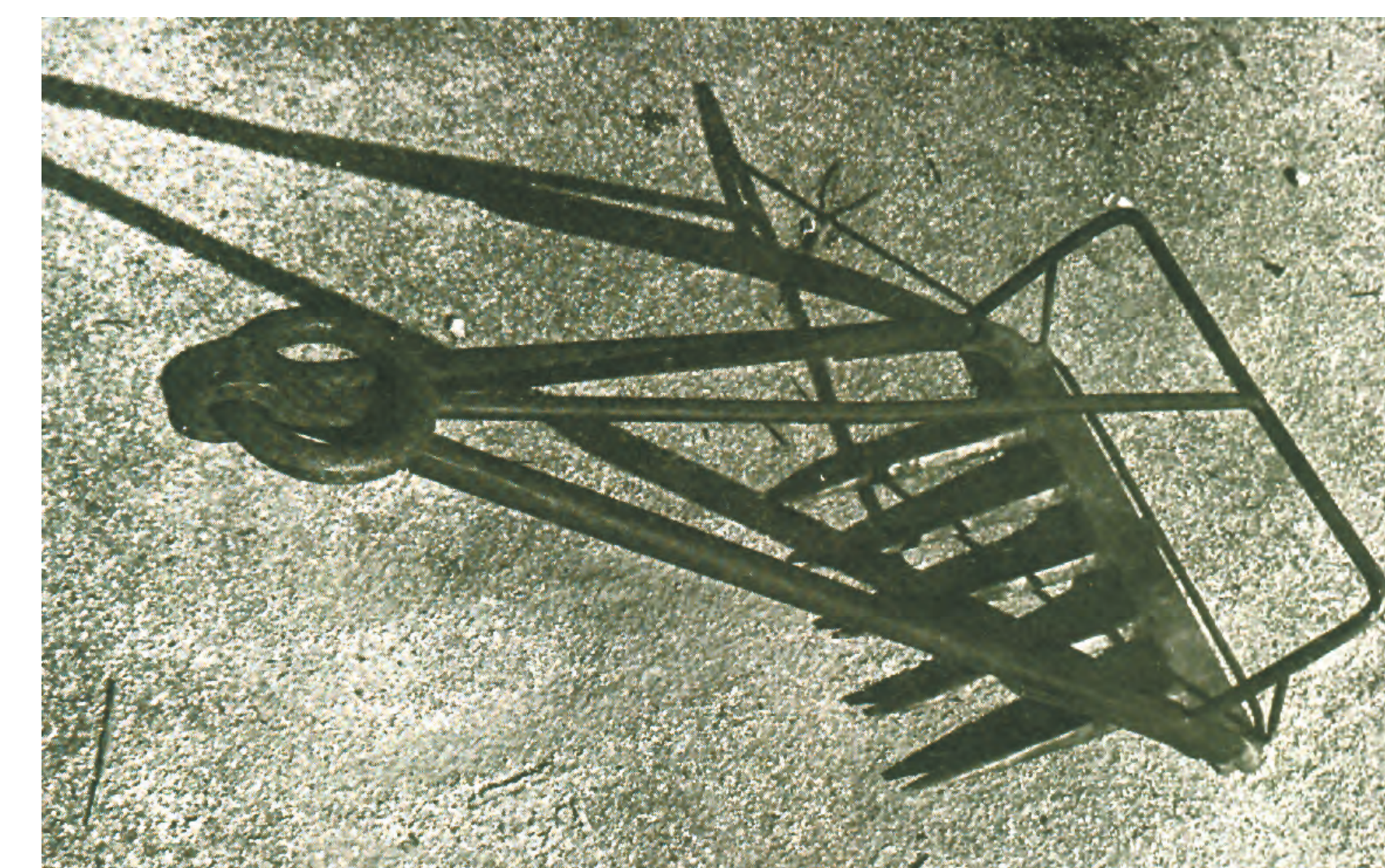
Rañeiros. Ano 2001

Dornas con rastros das ostras. Anos 50.

Rastro das vieiras.

Cans.
Con estes aparellos apanábanse grandes cantidades de ameixas e navallas. Na actualidade o seu uso está prohibido.

Traballndo co **rastro dos rabiosos**.

Como pescamos

As redes de arrastre teñen unha longa tradición e son das máis características do porto de Cambados. Con elas captúranse especies de fondo: chopos, luras, zamburiñas, nécoras, raias...

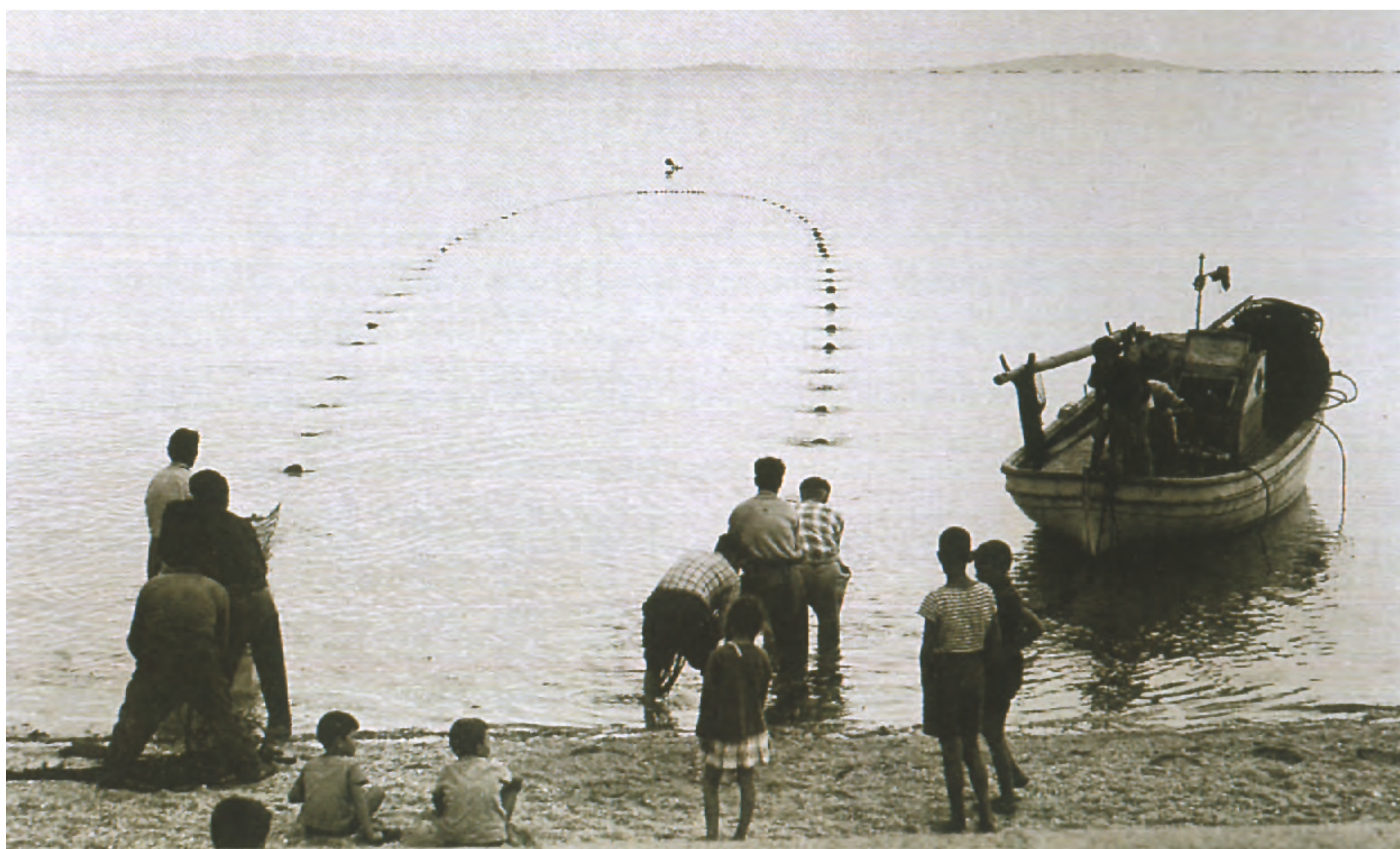
A **baca** tivo pouca presenza en Cambados. So houbo dous barcos nos anos 70-80.

Nos anos 82-83 desenvolveuse unha forte actividade de arrastre dentro das rías coas **baquitas**. Na actualidade esta arte está prohibida.

Cargando unha rede de arrastre no porto de San Tomé. Anos 50.

A **rapeta** usouse moito para pescar chopos e peixes que se achegan ás beiradas. Na actualidade o seu uso está limitado a zonas específicas.

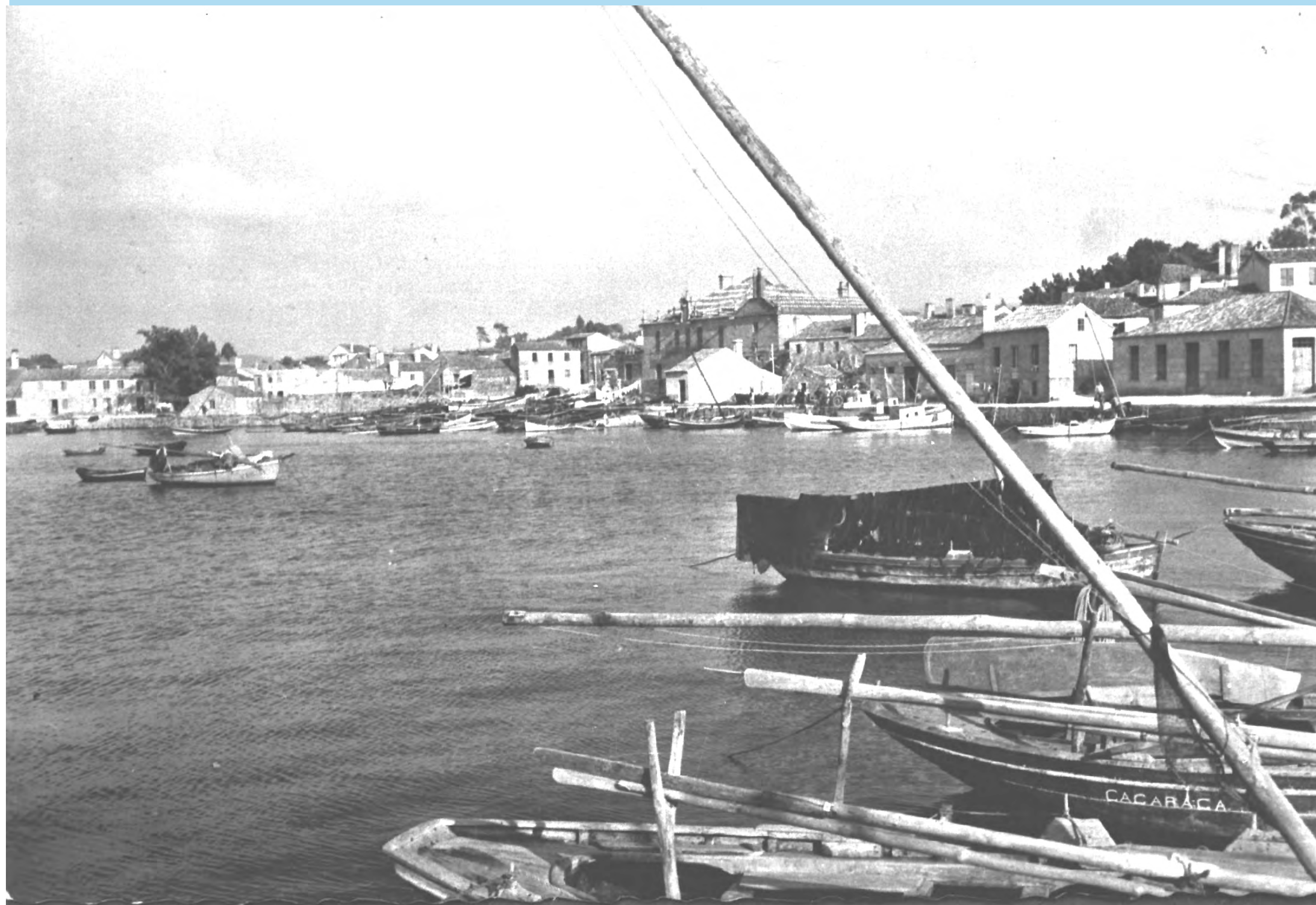
Largando un **trambolín** (bou de vara).

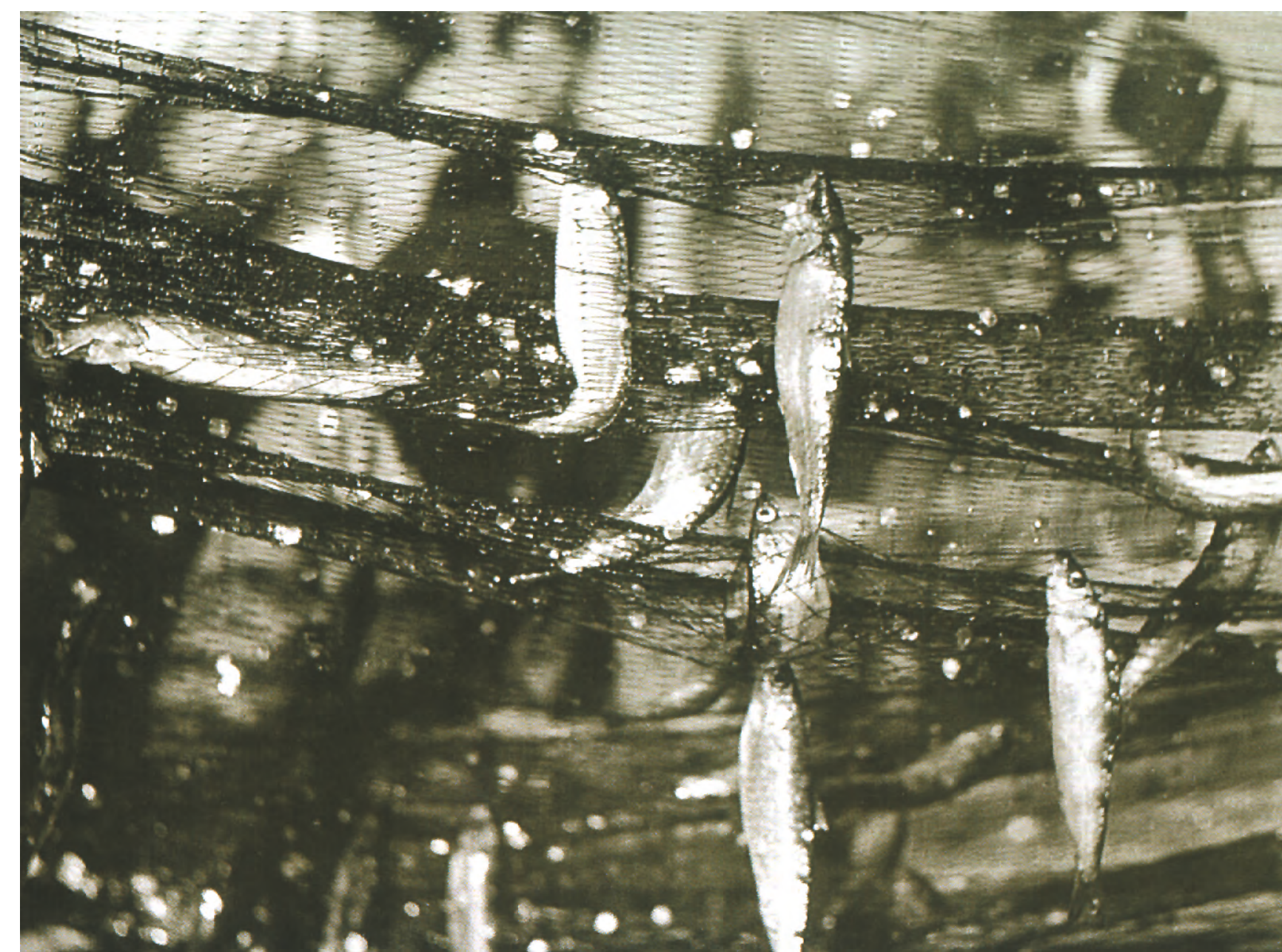
Esceos do traballo ao **bou** e ao **chinchorro**.

Como pescamos

Os **aparells de enmalle** capturan os peixes cando tentan pasar a través deles. Hai referencias documentais do seu uso en Cambados no século XVI. Utilízanse tanto na pedra coma no limpo e caturan peixes, moluscos e crustáceos.

Pezas do xeito a secar nuha embarcación no porto de San Tomé. Anos 50

Os aparellos de enmalle poden ser dun so pano (xeitos, betas, raeiras...) ou de tres (trasmallos, miños...)

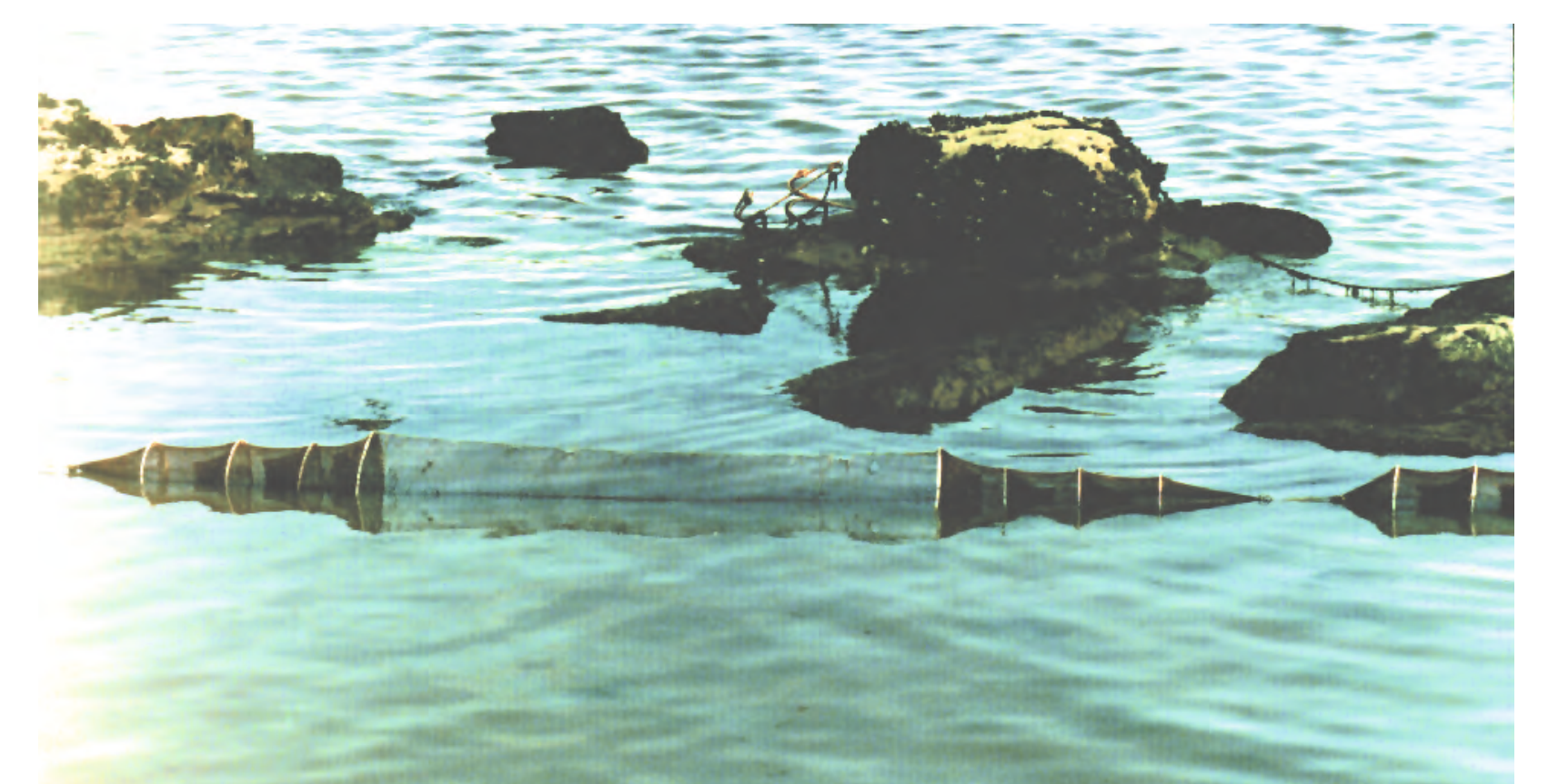
Levantando miños.

As **nasas** son trampas que atraen con engados ás especies. Hai unha gran variedade de formas e tamaños en función do que se queira pescar con elas. Coas nasas péscanse sobre todo crustáceos (nécoras, camaróns...) e polbos.

O **butrón**, introducido hai uns anos, combina unha rede de barreira e unha trampa, polo que captura indiscriminadamente todas as especies de fondo.

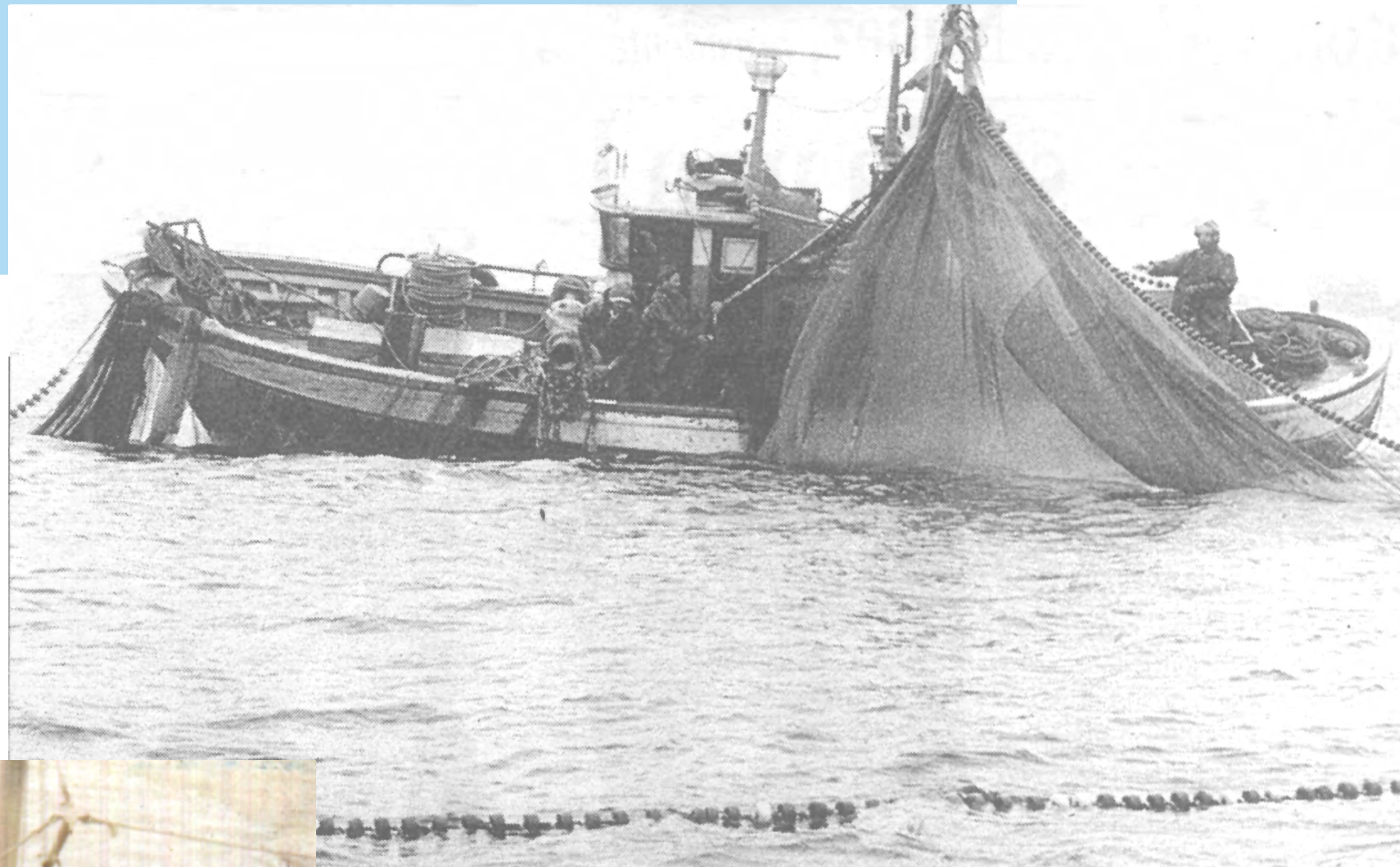
O **medio mundo**, que xa non se usa, e a **cangrexreira** atraen as capturas con engados.

Como pescamos

O cerco é unha arte de pesca moi importante no porto de Cambados, polo volume de capturas e o número de persoas empregadas.

Cambados ten a flota do cerco máis importante de Galicia, con 41 barcos e máis de 200 mariñeiros. Traballan todo o ano na pesca de especies peláxicas: sardiña, xurelo, rincha, xarda, bocareu...

Coa instalación dos **haladores** e outros aparellos mecánicos a tripulación dos barcos do cerco reduceuse a menos da metade.

O cerco chegou a Cambados no últimos anos do século XIX. Cos primeiros cercos, de pequeno tamaño, traballábase con traíneiras movidas a remo e vela. Coa introducción dos motores aumentou o tamaño dos barcos e dos aparellos.

Racú, un dos primeiros barcos de cerco a motor.

Barco de cerco dos anos 40 coa súa tripulación.

Barco dos anos 50.

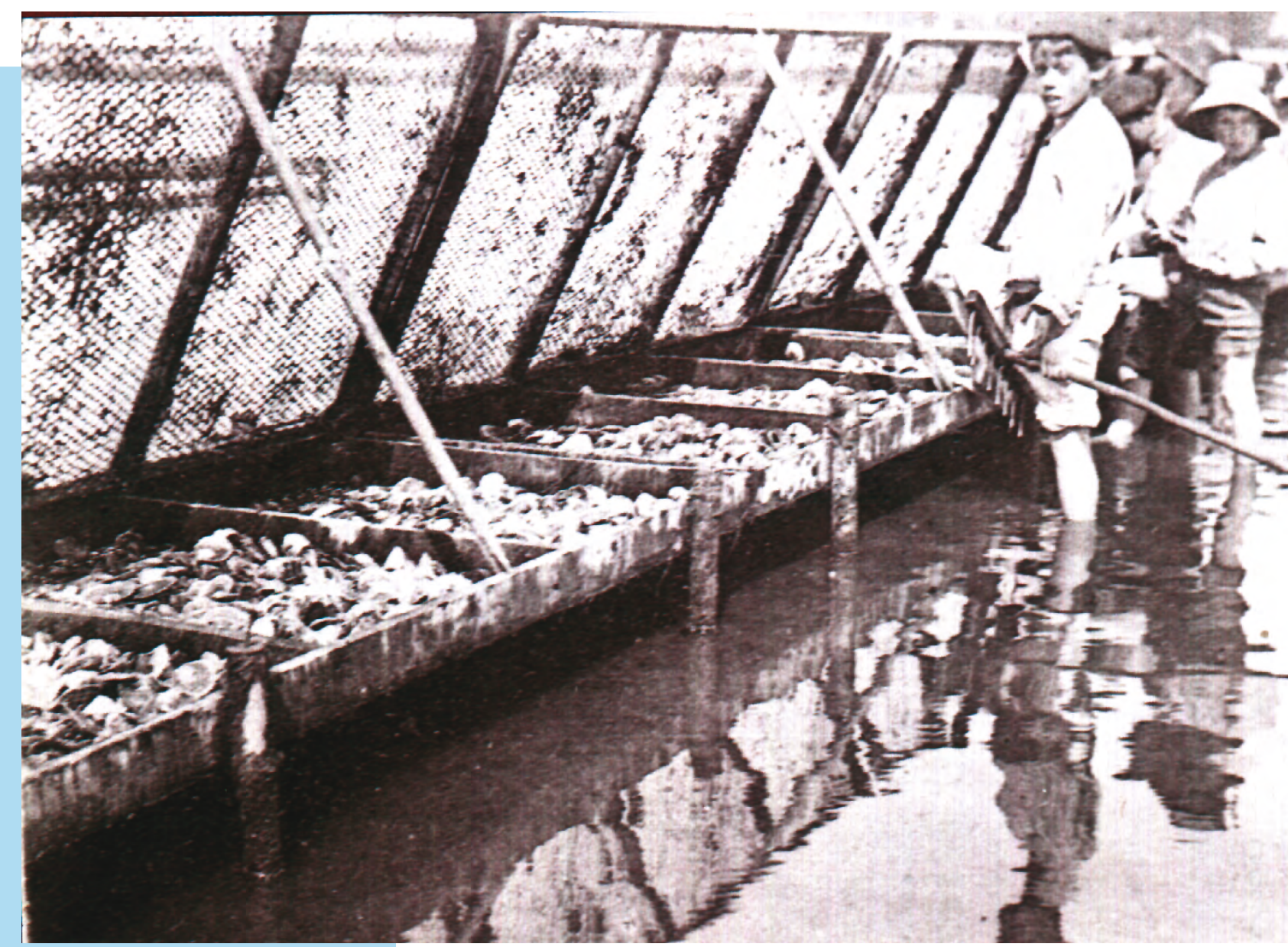
Peirao de Tragove. 1990

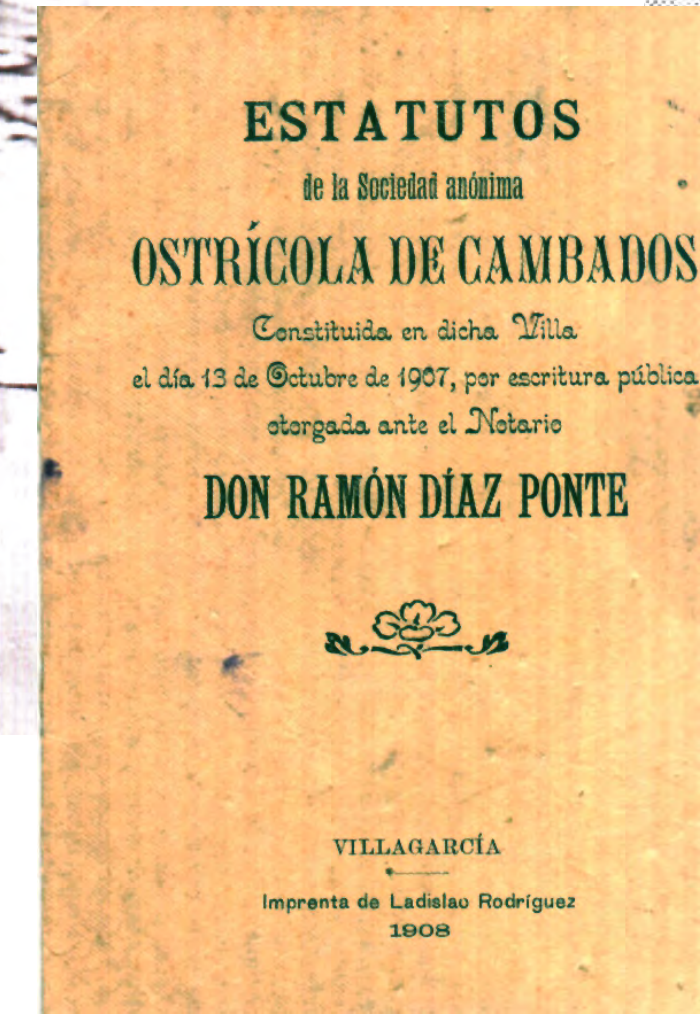
Barcos do cerco do ano 2000.

Cultivos

Os cultivos de peixes e mariscos son actividades que se fan desde a antigüidade. En Cambados xa existían no século XIX e adquiriron moita importancia coa aparición das bateas nos anos 50.

Ostrícola do Pombal. Comezos do século XX.

As ostras cultiváronse no Pombal e houbo viveiros en todas as praias de Cambados.

Viveiros de ostras na ribeira de San Tomé. Anos 60.

As agrupacións de mariscadores e mariscadoras realizan labores de cultivo (limpeza, sementeira...) nos bancos marisqueiros

Viveiros de ostras no Facho-Castro. 1956.

Viveiros nas Goritas. San Tomé. 1910.

En Castrelo (Cambados) está instalada unha das máis modernas granxas mariñas para produción de rodaballo.

Nas **bateas** cultívanse mexillóns, ostras e vieiras.

Comercialización

A comercialización dos produtos da pesca comeza na **lonxa** onde se fai a venda por subhasta á baixa.

E	1	1	1	1	1	2
A	6	1	2	4	1	3
A	3	1	2	4	1	3
A	6	2	7	6	6	6
A	1	5	2	5	1	5
B	1	5	8	1	2	4
B	4	4	3	2	4	3
B	4	1	4	3	2	1
B	1	1	1	2	1	2
B	2	5	4	5	2	1
B	2	4	9	4	5	1
C	2	7	4	1	5	6
C	1	4	1	1	5	1
C	1	1	1	1	1	1
C	4	8	1	1	1	3
C	1	7	2	1	2	3
D	1	1	7	3	4	3
D	2	3	4	1	3	1
E	2	6	1	5	3	1
E	5	2	2	4	1	1
F	1	3	3	5	6	5
L	6	2	2	2	3	4
L	5	1	1	7	1	2
L	1	4	5	4	4	5
M	3	1	6	8	1	4
M	3	1	6	8	1	4
M	6	6	4	4	7	7
D	3	1	1	1	1	5
P	1	1	1	1	2	1
P	1	2	1	1	2	1
P	3	7	1	1	3	1
P	1	1	1	3	3	1
R	3	4	3	1	1	5
R	6	3	1	1	1	2
R	1	1	8	4	4	7
R	1	3	1	1	1	3
R	2	2	2	7	6	9
R	8	2	9	8	6	1
S	2	2	6	2	8	2
S	5	1	7	5	1	4
S	5	2	9	1	2	2
S	5	1	3	1	9	2
S	1	1	1	1	1	9
T	1	5	2	1	6	1
V	2	4	1	2	3	3
V	2	1	3	3	4	2
X	7	4	2	8	7	1
X	2	2	2	4	5	1
Z	2	2	2	3	4	3

ESPECIES	1995	1996	1997	1998	1999	2000
AMEIXA BAROSA	20.776.511	79.264.471	57.848.655	84.830.412	175.121.242	116.196.640
AMEIXA BICUDA	3.059.935	5.255.305	3.205.771	4.397.038	1.352.770	1.005.533
AMEIXA CHIRLA	63.983	285.138	211.101			800
AMEIXA FINA	4.510.332	5.866.570	24.994.314	27.381.711	76.011.344	84.969.898
AMEIXA RUBIA	40.204.823	57.230.890	41.159.792	31.752.151	54.170.957	63.885.956
AMEIXA XAPONICA	370.400	772.981	6.659.790	16.309.125	27.559.210	54.843.290
BERBERECHO	1.190.683	1.579.202	7.632.496	24.580.841	84.767.604	87.384.180
BOI	6.480	2.550				6.560
CAMARÓN	37.225	1.064.396	361.472	92.070	213.980	215.917
CARAMUXO	11.316	7.730				
CARNEIRO	10.183.296	9.822.124	10.960.313	10.967.019	11.545.681	11.268.981
CENTOLA	2.393.423	7.718.965	7.718.965	7.718.965	11.422.070	24.843.292
CHIPIRÓN	690	2.400				400
CHOPO	13.043.376	21.372.772	36.749.940	30.620.182	39.890.067	39.657.622
CIGALA						1.950
CONQUITOS	50.225	141.725	660.200	512.630	443.315	740.965
LONGUEIRÓN	26.722	1.933.529	988.372			117.347
LUMBRIGANTE	7.463	3.200	16.750	7.290		46.292
LURA	1.492.108	1.500.291	8.246.363	16.297.219	16.104.355	22.593.628
MEXILLÓN	7.484	6.413				1.600
NAVALLA	240.633	20.430	2.091.917	1.516.209	2.237.616	5.814.965
MELODA	892.056	2.624.460	26.610	3.692.839	6.024.318	7.898.198
OSTRA	1.264.368	913.964	3.977.445	2.627.189	3.183.534	1.462.226
POLBO	458.740	3.936.666	6.658.210	9.189.959	14.413.977	18.191.974
POTAS	13.468	26.029	8.715	1.590		15.090
RELO	7.897.890	8.426.390	28.956.616	30.706.319	47.838.104	26.469.650
VIEIRA	20.339.158	94.082.743	74.962.983	110.102.510	39.798.513	50.254.203
ZAMBURINA	4.273.262	12.662.314	14.342.981	16.781.737	29.178.378	28.446.682

DESCARGA DA PESCA

SUBHASTA NA LONXA

INTERMEDIARIOS (maioristas e detallistas) e INDUSTRIAS

Descarga de peixe para unha industria conserveira. Cambados anos 50

Peixeiros na Praza de Fefiñáns, antes de ser construída a Praza de Abastos, que se inaugurou no 1946).

Descarga de peixe no peirao de Cambados, 1981.
Nestas datas a subhasta do peixe facíase directamente no peirao.

As **depuradoras** e **cetáreas** son centros de comercialización. Nas depuradoras os moluscos son sometidos a tratamento e control para garantir a súa salubridade. Nas cetáreas e viveiros mantéñense vivos os mariscos e peixes ata a súa saída ao mercado.

Transformación

A conservación de produtos da pesca faise desde os primeiros tempos. Houbo almacéns de salga e escabecheiros desde antigo, e fábricas de conserva desde finais do século XIX.

A conservación de produtos da pesca faise desde os primeiros tempos. Houbo almacéns de salga e escabecheiros desde antigo, e fábricas de conserva desde finais do século XIX.

Escamacheros
En Jaquin Rivero, y
Agustina de Coss. Fabrican
escamachos de otras, en cu
lo Exercicio ganan al año
cientos de caquero...

Anaco do catastro do Marqués de
Ensenada que cita aos escabecheiros
que había en Fefiñáns no ano 1753.

Anuncios de fábricas de conservas que aparecen en publicaciones dos 40 e 60.

Traballadoras da conserva.

LA PASTORA
FÁBRICA DE CONSERVAS
DE
CÁNDIDO CARRERÓ
CAMBADOS

Sardinias en aceite, tomate y escabeche, en latas de todos tamaños.
Preparados especiales de toda clase de pescados y mariscos á precios sin competencia.

Ribeira de Fefiñáns, 1920. No centro da imaxe vese o edificio da que foi a primeira fábrica de conservas de Cambados, instalada por Cándido Carrero no 1891 e que pechou no 1907. Ata o ano 1935 non volveu a haber outra fábrica de conservas, "La Cambadesa" de Montero Rivas, na Avda. de Galicia. Nos anos 40-70 funcionaron cinco conserveiras.

Traballadoras en
Conservas Daporta. 1941

Fábrica de Conservas Peña.
construída no 1943 e
pechada no 1996.

Descargando peixe para a conserva. Peirao de Cambados. Finais dos 60

Indústrias conserveiras actuais

Construcción e mantemento de aparellos e embarcacións

Parellamente ao desenvolvemento das actividades de pesca e marisqueo foron desenvolvéndose oficios e industrias relacionadas coa construción e arranxo de aparellos (redeiras, ferreiros, cordeleiros...) e embarcacións (asteleiros, carpinteiros de ribeira, talleres mecánicos...).

Ata os anos 60, en que se xeralizou o uso de febras sintéticas, o mantemento dos aparellos era un traballo complexo. Para evitar que se estragaran as febras naturais había que botalos a secar e encascalos regularmente. Ata estas datas funcionaron en Cambados varios **encascadores**, instalacións nas que se trataban os aparellos cunha cocción de casca de piñeiro e salgueiro.

As **atadoras** arman e reparan os aparellos.

Redes a secar no peirao de Cambados. Anos 60.

Atadoras reparando unha rede do cerco. Anos 60.

As **patelas** de ir ao mar e as **cestas** que usaban as peixeiras para transportar peixe, hoxe desaparecidas, eran imprescindibles, e o **cesteiro** un persoaxe habitual na vida das xentes do mar.

Pintando un barco. Anos 80

Anos 60.

En Cambados houbo algunhas **carpinterías de ribeira** onde se construían ou arraxaban pequenas embarcacións. Hoxe hai **talleres** para o mantemento e a reparación de embarcacións e **estaleiros** que traballan con materiais sintéticos.

Reparando unha gamela en San Tomé. Anos 60.

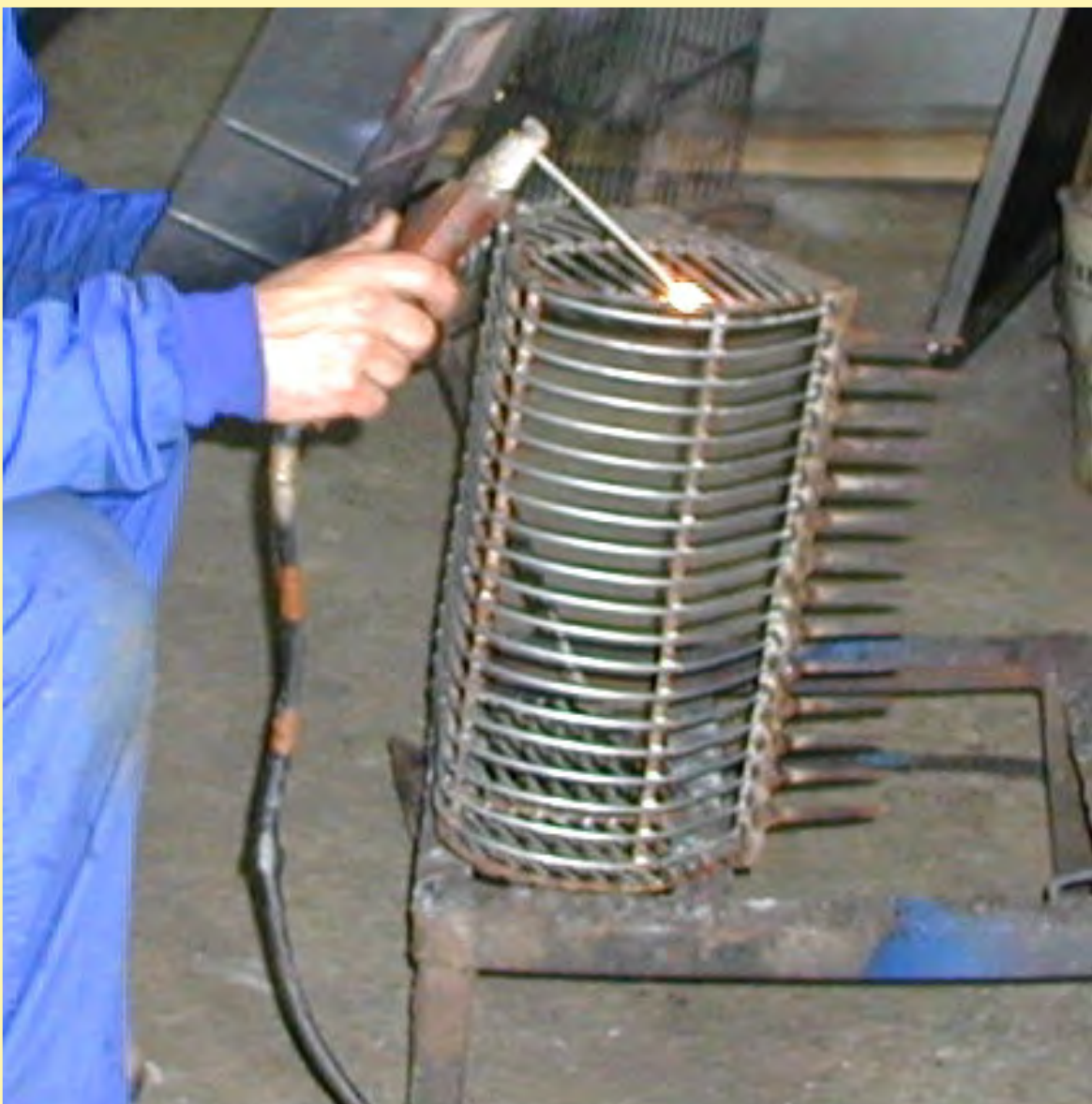

late cinstruido nun estaleiro de Cambados. Anos 50

Construción dun barco con materiais sintéticos.

Os **ferreiros** seguen a armar e reparar todos os aparellos metálicos que se usan para o traballo do marisqueo.

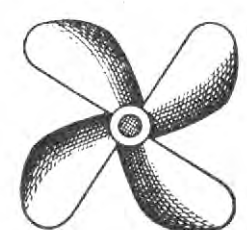
O traballo do mar precisa roupas impermeables. Ata a chegada dos plásticos as **roupas de augas** impermeabilizábanse enchoupándoas con aceite de liñaza.

Propaganda do ano 1964.

TALLER MECÁNICO
Construcción de piezas y Repa-
ración de Motores Diesel, semi-
Diesel y de Explosión

Teléfono: 61
CAMBADOS (PONTEVEDRA)

Propaganda do ano 1964.

EFFECTOS NAVALES

ENRIQUE RAMIREZ PLAZA

Distribuidor oficial de INTER RADIO-TV.

COCINAS y FRIGORIFICOS

FAGOR y CORBERO

Teléfono 71

Santo Tomé do Mar

CAMBADOS

As tendas de **efectos navais** están especializadas en todo tipo de materiais para o traballo no mar.

Transporte

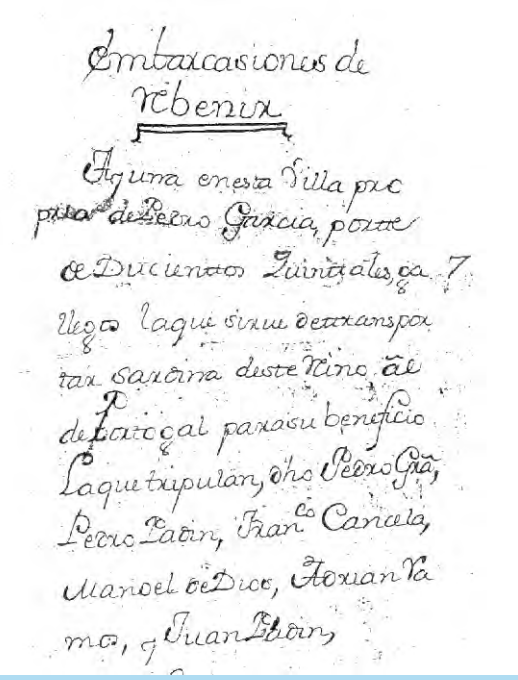
Hai anos o mar era un medio de comunicación fundamental. Noutros tempos ao porto de Cambados viñan motoras de línea regular co Grove , e veleiros (galeóns, balandros, botes, lanchas) que transportaban todo tipo de mercadorias entre os pobos da Ría de Arousa e a outros portos.

Motora do Grove. Deixou de funcionar nos anos 60.

Bañistas á volta da Toxa na motora. Anos 20. Cambados era centro de residencia para as persoas que ían a tomar os baños ao balneario da Toxa.

O Catastro do Marqués de Ensenada (1753) cita varias embarcacións de revenir (nas vilas de Cambados e Fefiñáns)que transportan sardiña a Portugal.

Galeón das telleiras de Castrelo. Anos 50

Descargando ladrillos nun galeón no peirao de Cambados. Anos 50

Galeón en Cambados a comezos do século XX.

Cunchas

Os testos das vieiras usáronse como illantes da humidade cubrindo con elas as paredes. As cunchas de ostra moíanse para seren utilizadas na elaboración de pensos para aves. As de mexillón para abonar as leiras.

Pinche cuberto con cunchas de vieiras. 1959

Muiño de cuncha de ostra.

Muiños

O Muiño da Seca, citado en documento do 1622, funcionou ata o 1972 aproveitando a auga encorada conda enchía a marea

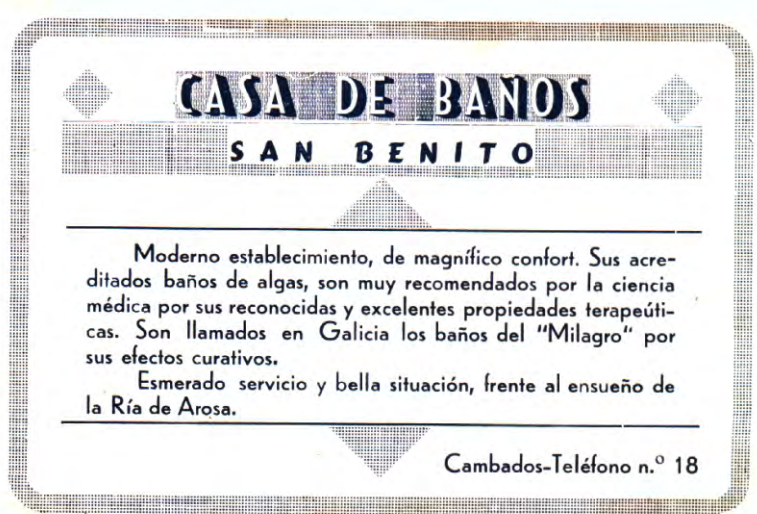
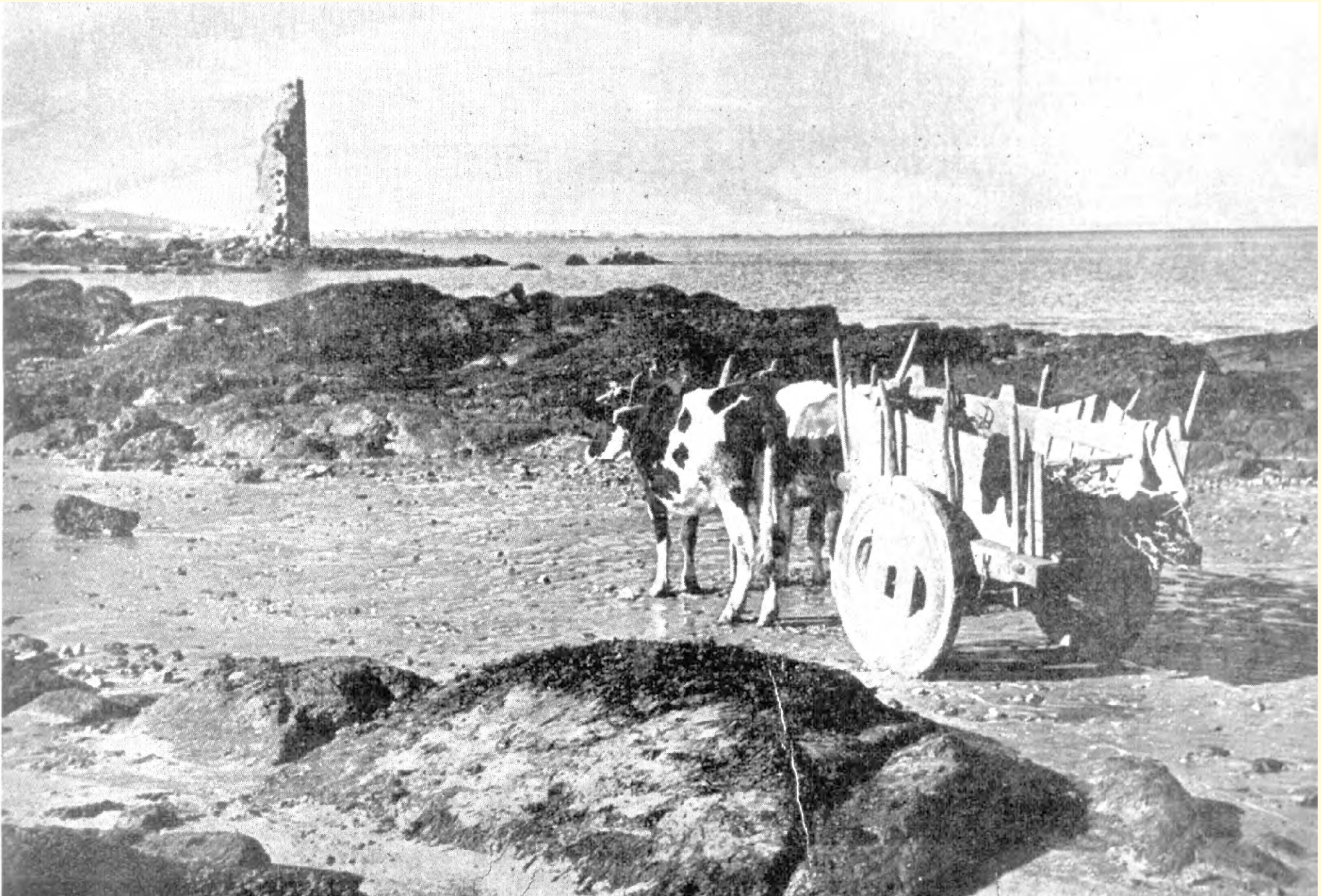
Curiosa escea do aproveitamento dun golfinho varado na praia de Castrelo. Anos 60 Aproveitaban a graxa para facer aceite e engraxar os carros.

Apañando bochos para os baños. Anos 30

Algas

As algas teñen múltiples usos. En Cambados úsanse como abono para as terras e noutros tempos usáronse con finalidades terapéuticas.

En Cambados funcionou unha casa de baño de algas entre os anos 1922 e finais dos 50. Na tempada de verán viñan persoas de moitos lugares de Galicia e de fora a tomar os baños de mar e algas.

A vida das xentes do mar

É unha vida ligada á inestabilidade do medio, aos cambios do tempo, e ao traballo sen horario. Marcada moitas veces polo infortunio. Unha vida que trascende ao traballo, para deixar a pegada do seu carácter en todas as manifestacións que se producen no seu entorno.

Limando peixe para secar. Salgar e secar peixe era unha maneira de conservar para vender ou consumir máis adiante os excedentes da pesca.

Peirao de Cambados. Anos 20.

Cand'unha lancha *d'enviada*
Ven car'o *muelle* cargada,
De lonxe toc'á bugiña
Prá qu'o il'á regateira
Acod' pres'á Rebeira
E lle merquen a sardiña.

Antes de varar dí o patron
Que tiren presto có rison,
I-o qu' queira peixe fresco
Com'a lancha *quedá fora*
Agard' mais de unha hora
Có a sua cesta ou cesto

Nó *muelle* mercan sardiña
A Rajona, a Direitiña,
Tarandaca, Tartarexa,
A Teicoa, á Cameana,
Niquiriquiña, a Jañana,
Cabirta, Pola e Conexa

Aló verran com' tolas
A Piruleira, ás Repolas,
A Cabuxa, ás de Burjans,
A Meca, Peluda, a Chocha,
Cotela, Faladora, Pocha,
A Charanga iá Escaladacans.

Anaco do poema "A REBEIRA DE CAMBADOS" de Adolfo Caamaño Silva. Setembro de 1885.

ANIVERSARIO DEL NAUFRAGIO DEL «ESTA COMO NUNCA»

Se cumplo agora o primer aniversario del naufragio del pequeño cambadés «Esta como nunca», en el que perdieron la vida cuatro marinos de esta villa. Por el alma de los infortunados tripulantes un colibrán solemnemente fue raras en la iglesia de San Benito, de Puffinas, el viernes y sábado de la presente semana, a las diez y once de la mañana, respectivamente.

Con tan triste motivo, recordamos a los familiares de las víctimas ocasionadas por esta tragedia marítima, que ocurrió de todo

CAMBADOS

De izquierda a derecha, Eugenio Dominguez Rodilla, padre de la embarcación; Antonio Dominguez Rodilla; Manuel Dominguez Rodilla; Elías Dominguez Rodilla y Antonio Benítez Calabro.

Seis pescadores desaparecen en el mar

Cuatro de ellos eran hermanos

José Tré y Benito, uno de los muertos.

El caso fue de gran interés local, al considerarse el primer caso de naufragio en la zona, que se le da un valor de gran importancia.

"El Caso", Madrid, 5-5-1956.

Un elemento característico da vida das xentes do mar é a fluctuación das gañancias e o curioso xeito tradicional de repartilas -changüis, quiñóns, partes...- e asignalas a patróns, piqueiros, maquinistas, mariñeiros e rapaces. Nalgunhas ocasións deron lugar a litixios cos armadores.

Noticia publicada no "Pueblo Gallego" o 30-8-1931

CAMBADOS

SOLUCIÓN DE UN CONFLICTO

El señor Calvdo logró una solución armónica, o sea, que ambos grupos aceptasen la solución de 21 partes el año y 20 la gan.

En la Comisaría de Cambados, a 21 de agosto de 1931, se unieron bajo la presidencia del Excmo. Sr. Gobernador civil de una parte don Luis Prego, don Manuel Trigo, don Elías Porto, don Salvador González, como armadores de los barcos, "Luisa", "Virgen del Carmen", "Para que sea", "Frescos", y "Salvadorito", y de otra parte el Comité de Tripulantes formado por los compañeros Cesáreo Varela, Ruperto González, Benito González, José Álvarez y José Sordo, de las anteriores embarcaciones, y por el señor Nogueira Grande (don Antonio), como asesor de los mismos, fijan de común acuerdo las siguientes bases de trabajo:

Primera.— Los expresados armadores reconocen personalidad jurídica para contrar al Comité de Tripulantes arriba expresado.

Segunda.— Cero de jarra.

3) Al calor de cada corresponden 21 partes al armador y 20 a la tripulación.

4) A la ardura 24 partes al armador y 20 a la tripulación.

5) En la hora de la mañana se la ría de Arca y no ganando (hagui), abonará el armador cinco reales a cada tripulante.

6) Las parruchas que lleva el hombre que va en la chana sea, quitadas a partes iguales, armador y tripulación.

7) El chiqui del maquinista sea abonada mitad por la tripulación y mitad por el armador.

8) Partes de armador: (aparte de las partes del armador) que se repartieren un equitativo al "fija" medio "el porquero" según no las localidades marítimas de esta zona.

9) La "fija" de la tripulación sea a bases de los dos años (por) (fijados) hasta el fin del año.

10) El señor gobernador agradece a las representaciones "armador" y "tripulante" la conformidad que han puesto en la solución de los anteriores puntos.

11) Y para que conste se extiende la presente acta que firmen con el señor gobernador la representación, armador y tripulante que arriba se nombra: José Calvdo, don Antonio Nogueira Grande, Ruperto González, Benito González, Cesáreo Varela, José Álvarez, José Sordo, Luis Prego, Salvador González, Elías Porto, Manuel Trigo.

La "fija" pescadora cambadés, es, al menos, satisfactoria del interés colectivo, propiciando una reforma amplia y decidida en su profesión, para muy en breve.

Os mariñeiros celebran con especial agarrio as festas dos seus patróns, San Antonio e A Virxe do Carme. Nesta última faise unha procesión marítima.

Altar nunha festa do Corpus. Anos 60

Deportes

As regatas en Cambados, ao igual que na maioría das vilas mariñeiras, empezaron como unha actividade complementaria ao traballo, cando se utilizaban embarcacións a remo ou a vela para a pesca (dornas, botes racús, lanchas, traíneiras). De volta ao porto improvisábanse regatas entre os mariñeiros de diferentes embarcacións. Máis adiante organízanse regatas nas festas.

En Cambados era costume facelas na festa da Pastora, na Valvanera, en San Roque e no Carme. A partir dos anos cincuenta organizase dentro do Pósito un CLUBE DE REMO federado e con embarcacións propias, unha traíneira de doce homes e patrón e dúas de seis homes e patrón. Participan en competicións oficiais en Galicia e no Estado acadando diversos premios. No 56-57 conseguen o subcampeonato de España, celebrado na dársena do porto de Santander.

Despois de moitos anos de abandono créase o clube de remo "VENTO MAREIRO" no 1984. Compiteu durante dous anos en traíneiras e 4 anos en bateis.

O concello de Cambados organiza nas festas do albariño a I BANDEIRA DE TRAIÑEIRAS

I BANDEIRA de TRAIÑEIRAS
CONCELLO DE CAMBADOS
Día 11 Xullo Hora 8 tarde
PARTICIPAN: Samartelameu de Meira - San Juan, de Tirán
Nosa Señora dos Remedios, de Tirán - Amegrove - Os Mecos
Bueu - Rianxo - Cabo de Cruz.

ORGAIZA: Club de Remo VENTO MAREIRO
COLABORA: Club de Remo "OS MECOS"
PATROCINA: Concello de Cambados

Tribulación da traíneira "Pillara" do Clube VENTO MAREIRO. 1985.

Local de entreno do Clube de Piragüismo.

REGATAS EN CAMBADOS (PONTEVEDRA)

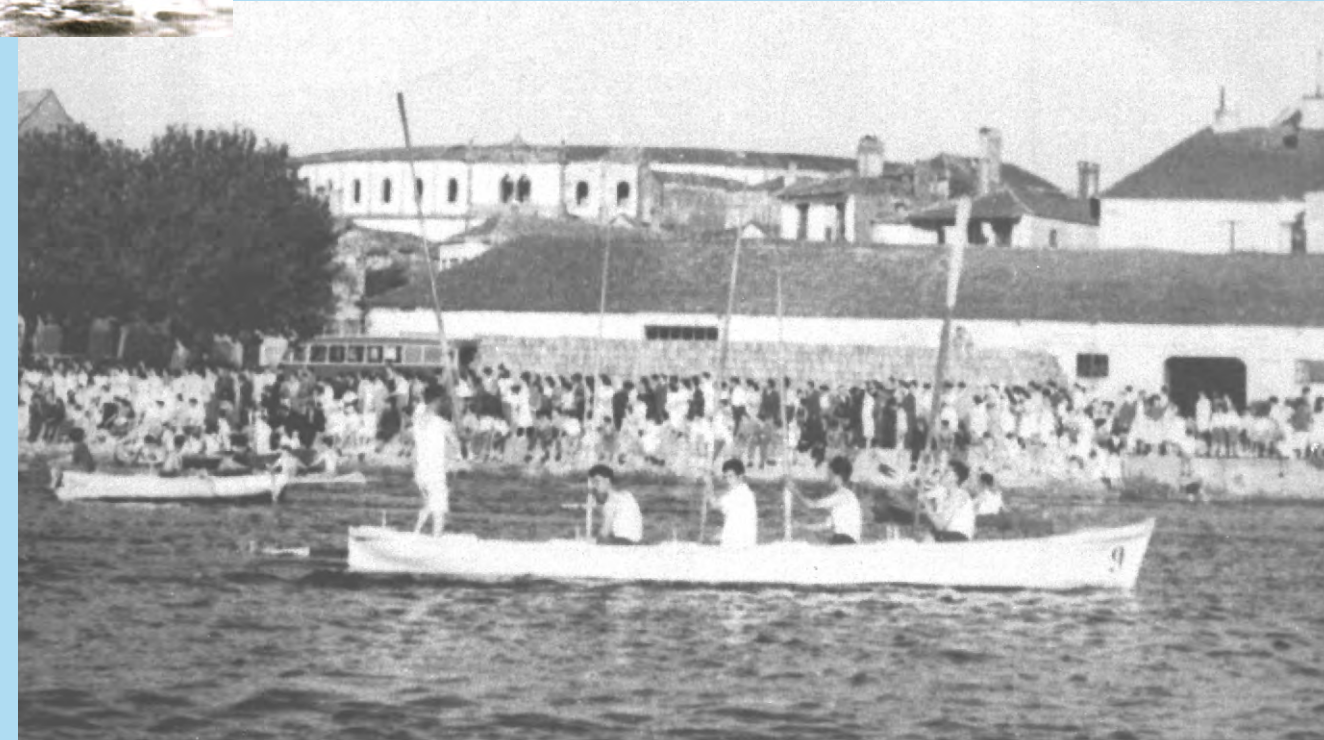
Regata de bateis en Cambados. 1910

Regata de dornas a vela.2 de agosto de 1900

Regata de bateis en Cambados. Anos 20

Regatas de bateis en Pontevedra. Anos 50.

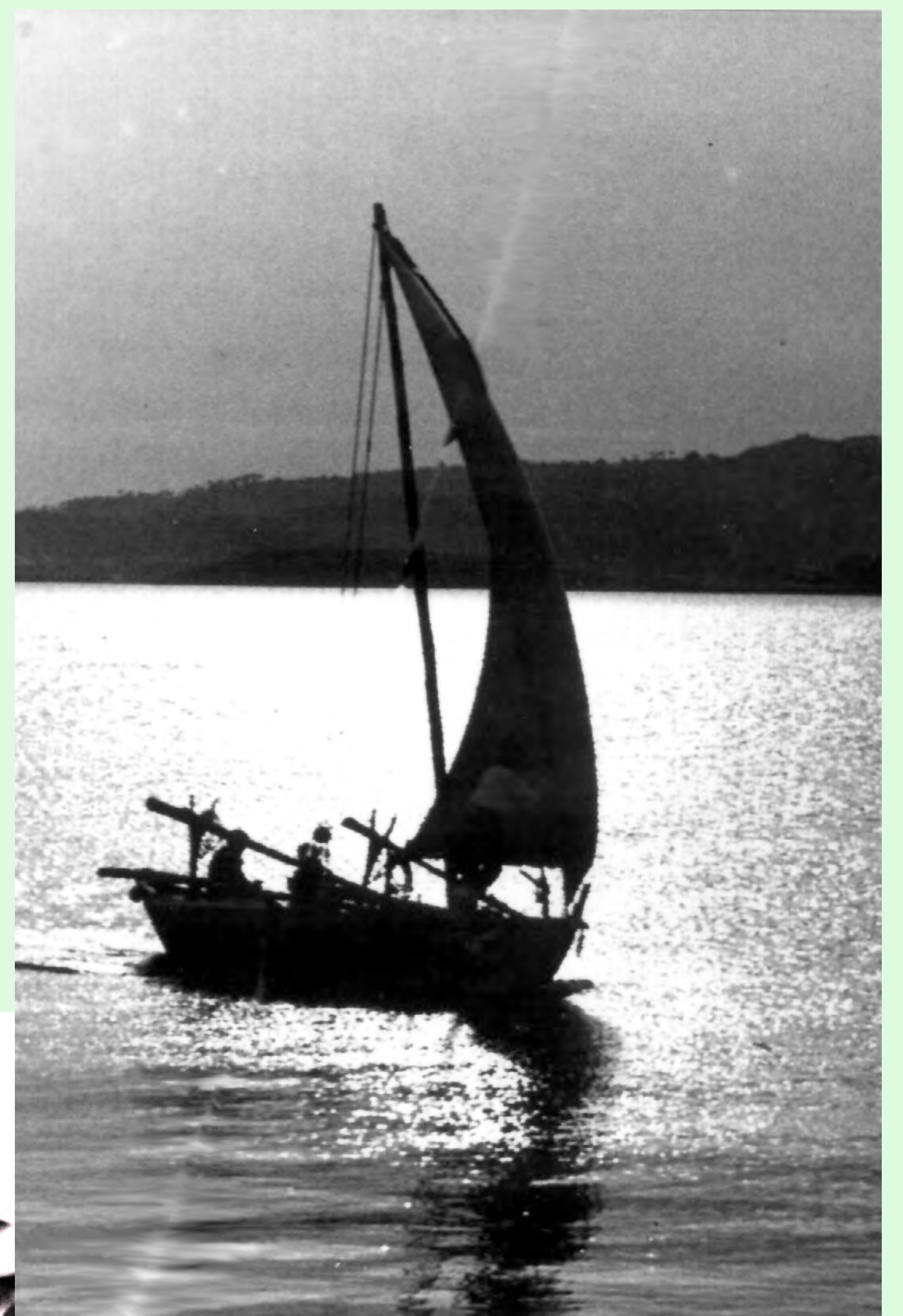

Cultura

O contacto co mar fixo xurdir multitude de palabras, accións e experiencias novas que, ao longo do tempo se converteron nunha forma de expresión e de vida, nunha cultura propia, a **cultura mariñeira**. E esta cultura, xunto coa variabilidade e a grandeza do mar, inspirou a creadores das diferentes formas artísticas, e así o reflexaron nas

Imaxes do mar de Cambados recollidas polo J. Bellver, xuíz de Cambados noas anos 20 e fotógrafo afeizoado.

MARIÑEIRA

Leste duro

Mar bravo.

Curiscadas da choiva.

A noite vai rubindo

cabaleira na sombra.

As fortes ás tendidas,

inquietadas, sin rumbo, silenzosas,

levadas pol-o vento

déixanse ir as gaivotas.

*Salseada e batida das escumas,
de lombo en lombo das hinchadas olas,
a vela a catro rizados, bolinando,
co-a quilla ó descuberto, vai a dorna!
A dorniña pulpeira
durmirá mar afóra...*

*O patrón unha man aferrollada
na caña do timón, outra na escota,
leva os ollos chantados
nos cons ergueitos da lonxana costa.*

*Ferve o mar, brúa o vento. . .
¡Probe da dorna!*

*Un refacho asubiante
abate a verga e tronza o palo, as
cordas
estalan, e un instante ábrese a vela
e cai o plan no mar...*

*Galgan as olas
ouveando roucas, como cans fementos
en asalto dos cons...*

¡ Probe da dorna!
RAMÓN CABANILLAS,

Algunhas mostras recollidas da tradición oral mariñeira:

REFRÁNS:

Na terra galo e no mar galiña
Polas marcas vaixe ás boias
O xeito quere xeio, a rapeta quere seca e o bou quere ocasión.
Por San Blas, aparellos para atrás.
Nubrado na Armenteira, norte na ribeira.
Cando a Barbanza ten touca, auga, moita o pouca.
Cuberta a Arousa, mala cousa.
Chuvia do mar e vento da ría, témosche festa todo o día.

...

DITOS:

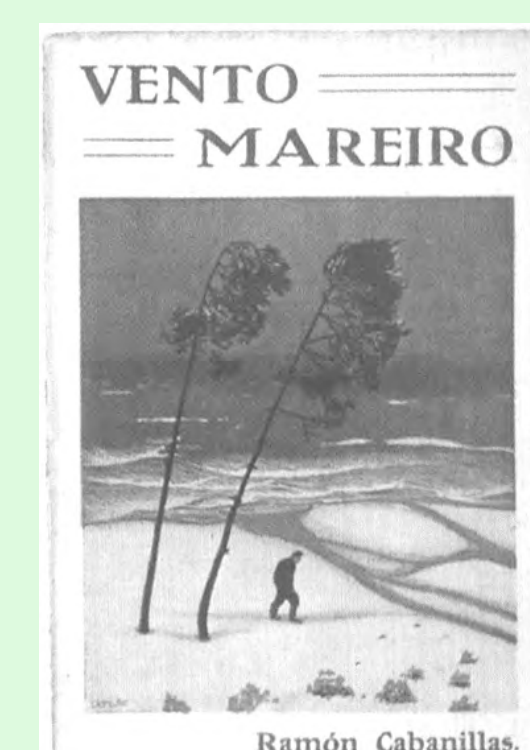
Fálame da Toxa
Contas enriba da tilla
Problemas ao puente
Tomar o folio cambiado
Ir o aparello á hélice
Anda o gañador na costa
Facer "majas"

...

CANTARES:

Os mariñeiros traballan
todo o día sen parar,
despois din que o peixe é caro,
os que o teñen que mercar.

Para ser bo mariñeiro
tres cousas has de saber,
coñecer o mar e os barcos
e non ter medo a morrer.

Asociacionismo mariñeiro

O asociacionismo e mesmo as labores de vixiancia e control non son algo recente nas historia do mar. Unhas veces de xeito espontáneo, e outras promividos por persoas ou grupos, as xentes do mar reuníronse e organizáronse para protexer os seus intereses e facer valer os seus dereitos.

Alfredo Brañas promoveu a Asociación Cambadesa de Mariñeiros e redactou os seus estatutos.

Como modelo de Estatutos para Asociaciones de pescadores puden considerarse los redactados por Alfredo Brañas para la *Asociación Cambadesa de marineros*, en Cambados (Pontevedra). A la Asociación va unida una Caja de socorros mutuos para casos de enfermedad (asistencia médica, visita domiciliaria y socorro en metílico) y muerte (entierro, funeral y un socorro á la viuda ó herederos). Los fondos se forman: 1.º con las aportaciones de los socios numerarios; para ello cada barca hace tantas partes como individuos, más dos, destinándose una de estas dos partes á reponer la embarcación y los aparejos (encargándose de ello la Asociación) y la otra al fondo de la Asociación, de modo que la aportación varía según la pesca y el precio; 2.º con las de los socios cooperadores (0-25 pesetas mensuales, con sólo derecho á funerales); 3.º con las de los protectores, y 4.º con la cuota fija mensual de los que sólo accidentalmente (durante el buen tiempo) se dedican á la pesca y quieren pertenecer á la Asociación. Esta puede tener una Caja de préstamos para los socios numerarios. La Asociación contaba á los dos años de fundada con un remanente de 3.500 pesetas después de satisfechas todas sus obligaciones.

Reseña da Enciclopedia Espasa, 1910.

1768

O porto de Cambados participa conxuntamente con outros portos das Rías de Arousa, Vigo e Pontevedra nun pleito contra a Confraría do Corpo Santo e Gremio de Mareantes de Pontevedra porque lles prohibía traballar con tramallos, betas e rascos.

1894

Fúndase a "**Asociación Cambadesa de Mariñeiros**". baixo a advocación da Divina Pastora cunha orientación católico- social, formada por armadores e mariñeiros. Naceu para tentar suplir as necesidades de asistencia médica e socorro ás viúvas en caso de morte, que ninguén cubría.

O xornal "Unión Republicana" (7-9-1894) critica a Asociación decindo que "debería chamarse A Funeraria, xa que o seu obxecto principal non era outro que dar velas para o velatorio e enterro dos que morran e unha cantidade para pagar aos curas que asistan ao funeral"

1900

Conflicto entre xeitos e traíñas. En abril os mariñeiros de Cambados participan, xunto cos de moitos portos de Galicia, nunha manifestación contra as traíneiras en Marín. O 13 de xullo participan noutra gran manifestación en Vilagarcía presidida polos Deputados, Augusto González Besada (por Cambados), Eduardo Gasset e Prudencio Otero. Concéntranse 25.000 participantes (moitos deles chegados por mar en 3.000 embarcacións).

Cambados viveu o periodo de liortas e asociacionismo de clase (moí activo noutros portos) cunha gran tranquilidade, debido posiblemente á existencia da "Asociación Cambadesa de Mariñeiros". Mentres nos portos da comarca existían diversas agrupacións de clase (sociedades mariñeiras, de obreiros, entidades patronais) en Cambados foi a única entidade existente ata a fundación do Pósito de Pescadores. A Asociación desaparece no tempo da 1ª Grande Guerra.

1917

Fúndase o Pósito de Pescadores (17 de decembro) co patrocinio dos irmáns Juan e Ramón Salgado mesturando a defensa corporativa do colectivo mariñeiro coa faciana caritativa da vella "Asociación Cambadesa de Marineros"

1931

Artéllase no interior do Pósito a primeira organización mariñeira de clase promovida por Antonio Magariños Granda, mestre da escola do Pósito, vencellado a FETE UGT e os mariñeiros das motoras do cerco Cesáreo Varela e Manuel Bugallo en representación duns cincuenta compañeiros. En agosto hai un paro laboral dos mariñeiros das motoras do cerco orixinado polo desacordo na distribución das "partes".

1932

Constitúese por un grupo duns 80 mariñeiros das motoras cambadesas un sindicato mariñeiro (Comité de tripulantes) afeito á CNT motivado pola esixencia de ter carné para poder descargar peixe no porto de Vigo.

"É moi triste vir do mar sen poder ganar nin un patacón, e pa dicir a verdade coa debilidade cai o pantalón.

"La sardina no se ve, no se ve, a Portugal se marchó, se marchó, y el marinero gallego re, mi, fa, sol, la si do".

Coplas de Entroido dos tempos nos que escaseaba a sardina.

Viveiros do varal. Anos 50.

1936

Cae o prezo da sardíña despois dun inverno de fame. As sociedades mariñeiras de todas as tendencias chamaron a mediados de xuño á paralización total da flota sardiñeira para esixir un aumento no prezo. O paro durou 16 días. As centrais sindicais impediron o traballo nos viveiros e boicotearon os envíos para pedir aumento dos xornais. Os exportadores formaron unha manifestación na porta do Concello para disuadir aos concelleiros da Frente Popular de facer causa común cos sindicatos. No medio deste ambiente os tripulantes das motoras de sardíña carrexaron o peixe en camións e chimpárono na porta das fábricas de Mouriño e Peña.

Antonio Chaves, patrón do "Chuvias" e Patrón Maior do Pósito era o presidente do Sindicato de Mariñeiros da CNT de Cambados. No medio dunha forte polémica tentou que o Pósito tomase parte no conflito o que lle ocasionou ser sinalado como cabecilla polos industriais. O comezo da Guerra Civil rematou coa guerra da sardíña e algúns mariñeiros foron represaliados. Moitos afiliados ás centrais obreiras tiveron que andar escapados ou durmir nos barcos. Antonio Chaves foi paseado nos cómaros da estrada de Curro e Varela, Bugallo e outros remataron no penal de San Simón

1938

Os pósitos do lado "nacional" reagrupáanse durante a Guerra Civil na FEDERACIÓN GREMIAL DE PÓSITOS MARITIMOS DE GALICIA OESTE, promovida polos Pósitos de Cambados e Vigo e con sede en Cambados.

1950-60

A preocupación pola ocupación de grandes parcelas, para viveiros, nos bancos marisqueiros do Serrido e Castrelo fixo xurdir nos maricadores e mariscadoras agrupacións espontáneas para defendelos. Houbo mobilizacións en distintos anos no Varal, en Correlo, no Facho, no Pombal e en Tragove. A consecuencia destes conflitos foron encarceradas varias mariscadoras de Cambados (durantes 2 meses) e de Castrelo (durante case un ano).

1975

Mobilizacións para impedir a privatización dos viveiros da Ribeira de Mouta. Loita contra as areeiras do Umia Primeiro intento de organización das mariscadoras para regular a explotación do Serrido. Durou 20 días.

1979

Créase a primeira Agrupación de Rañeiros e a Asociación de bateiros San Sadurniño.

1989

Conflicto entre as marsicadoras de Corbillón e Vilanova polos bancos marisqueiros do Castelete.

1996

Folga xeral en Cambdos esixindo solucións á crise da flota da vieira.

1997

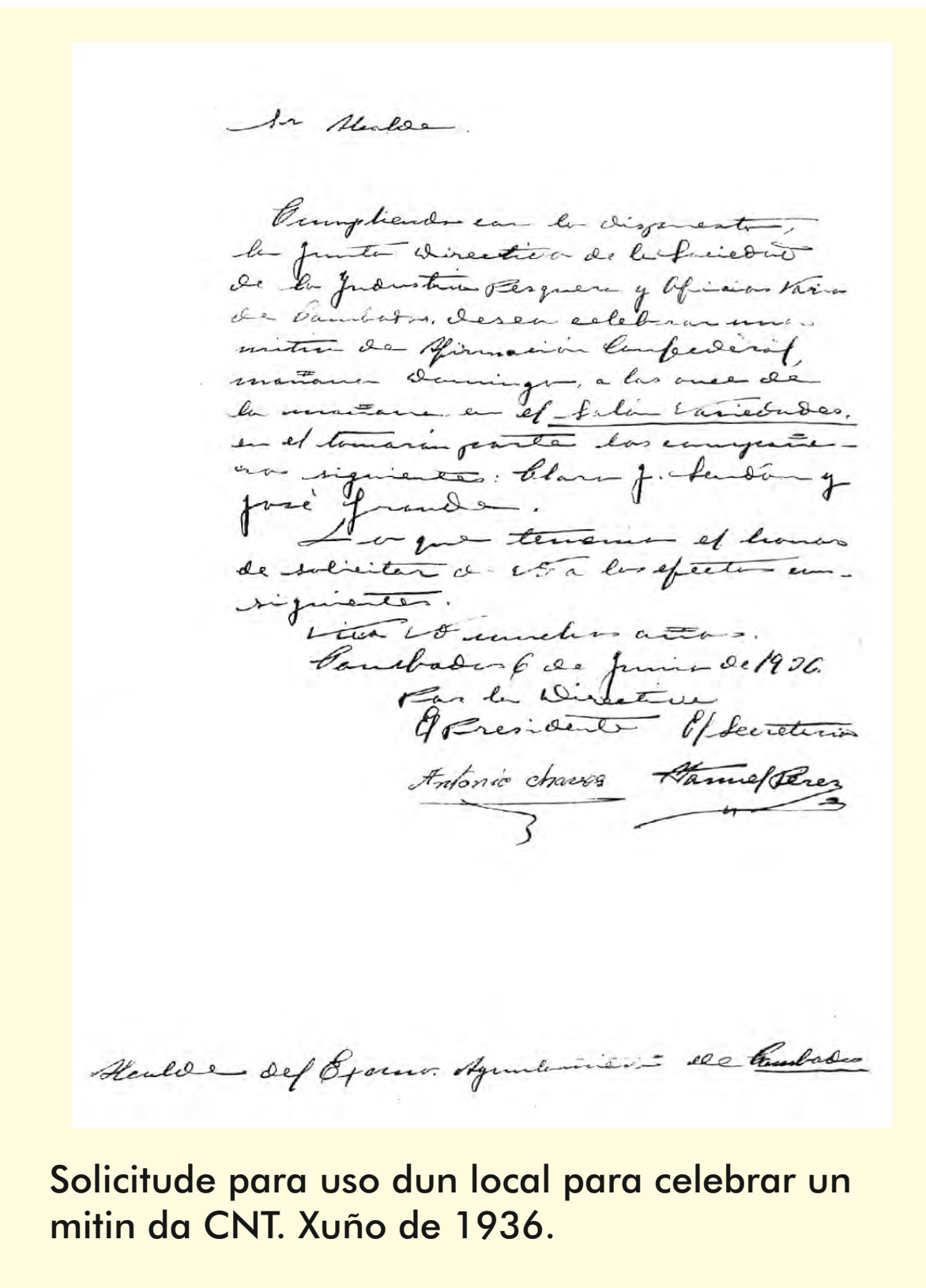
Créase a Asociación Profesional do bou de vara, chinchorro e rapeta da Ría de Arousa (con 72 asociados). Constitúese a Asociacións de vieiros da Ría de Arousa coa finalidade de organizar o sector (agrupa a 70 embarcacións)

1999

Créanse a Agrupación de Mariscadoras e a Agrupación de rañeiros, vinculadas á Confraría.

2000

Mobilización de todos os sectores relacionados co mar na Ría de Arousa para esixir a retirada dos depósitos de Ferrazo.

Solicitud para uso dun local para celebrar un mitin da CNT. Xuño de 1936.

Imaxes dos controis das mariscadoras do Serrido no ano 1975.

Embarcacións ligadas de todos os portos da Ría converen no fondo de Vilagarcía para exigir a flota el traslado del parque de Mourocarteras de Ferrazo

La jornada de protesta culminó con una multitudinaria concentración de barcos en el puerto de Vilagarcía

Arousa se planta para reclamar el desmantelamiento de los depósitos

Una multitudinaria concentración de barcos —más de dos mil, según la organización, y retrasaron en opinión de la Guardia Civil del Mar— será el primer paso que la Ría de Arousa llevará a cabo para rechazar a los depósitos de Ferrazo. Independientemente del

insostenible hallazgo de copias, el número de embarcaciones desplazó al segundo en la anterior manifestación. Las tripulantes de la comarca de Vilagarcía apoyan la celebración de una jornada de huelga que fue repudiada por la totalidad del sector productivo aromancino.

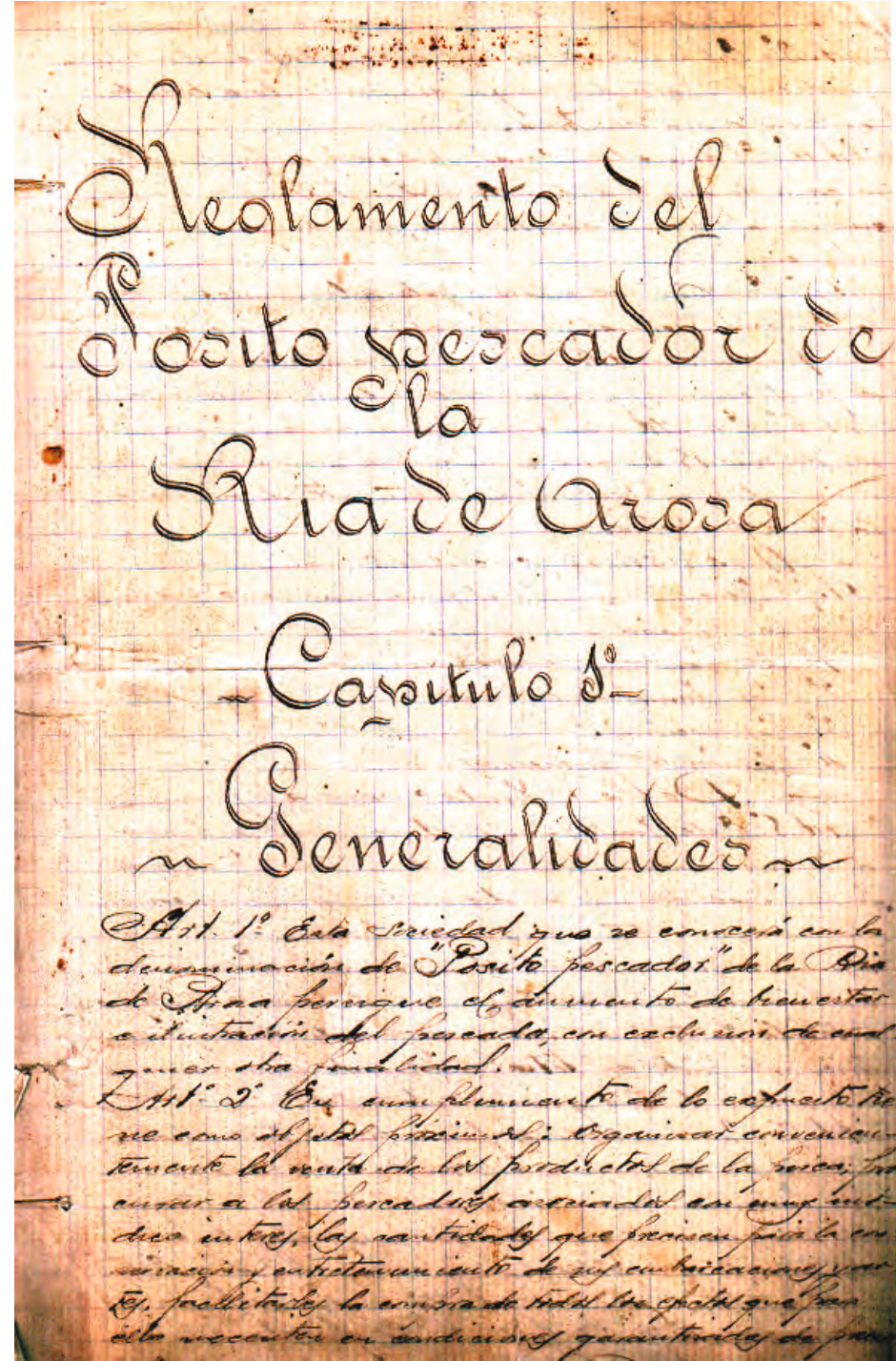
Al margen de las acciones ciudadanas, la manifestación de ayer contó con la presencia de representantes de la Xunta de Galicia

Una llamada de atención a la Xunta de Galicia

A Confraría de Cambados

A Confraría é un organismo no que están integrados os traballadores e traballadoras do mar (tripulantes, armadores, mariscadores...) representados na Asamblea Xeral.

Realiza función xestora e de reresentación diante da administración, e, ata a aparición da Seguridade Social, realizaba función asistencial (médica, de accidentes e

Regulamento aprobado no 1917

Francisco Otero Pontevedra, primeiro patrón Maior da Confraría de Cambados.

Acto de xubilación de 15 mariñeiros. 1938

Notas históricas

1917

Créase o "Pósito Pescador de la Ría de Arosa", co patrocinio dos irmáns Rmón e Juan Salgado. É o primeiro pósito do litoral español en ser inscrito no rexistro. Conta con 400 socios e faise cárrago do control da venda do peixe. Os fondos saen da caixa da antiga "Asociación Cambadesa de Marineros" (6.500 reais), subvencións da "Caja Central de Crédito Marítimo" e o 1% do valor da pesca aportado por cada barco. 27-10-1917: acta de acordo de creación do Pósito de Pescadores 27-11-1917: apróbase o regulamento no Goberno Civil 25-12-1917: certificación de estar rexistrado e sometido a inspección do Instituto Social da Mariña.

1919

O Pósito está disposto a adquirir o "Salón Variedades" (despois Cine Cervantes) para local social.

1924

Ponse a funcionar unha escola para fillos de mariñeiros Comeza a impartir as clases Antonio Magariños Granda (marzo 1924) Faíse o acto de inauguración o 15 de setembro, con discursos do Comandante de Mariña facendo "un hermoso canto a la lengua gallega".

1926

Donación dos terreos por parte do Concello para a construción do edificio do Pósito.

1927

Constrúese o edificio do Pósito

1929

Asegúrase o edificio contra incendios

1933

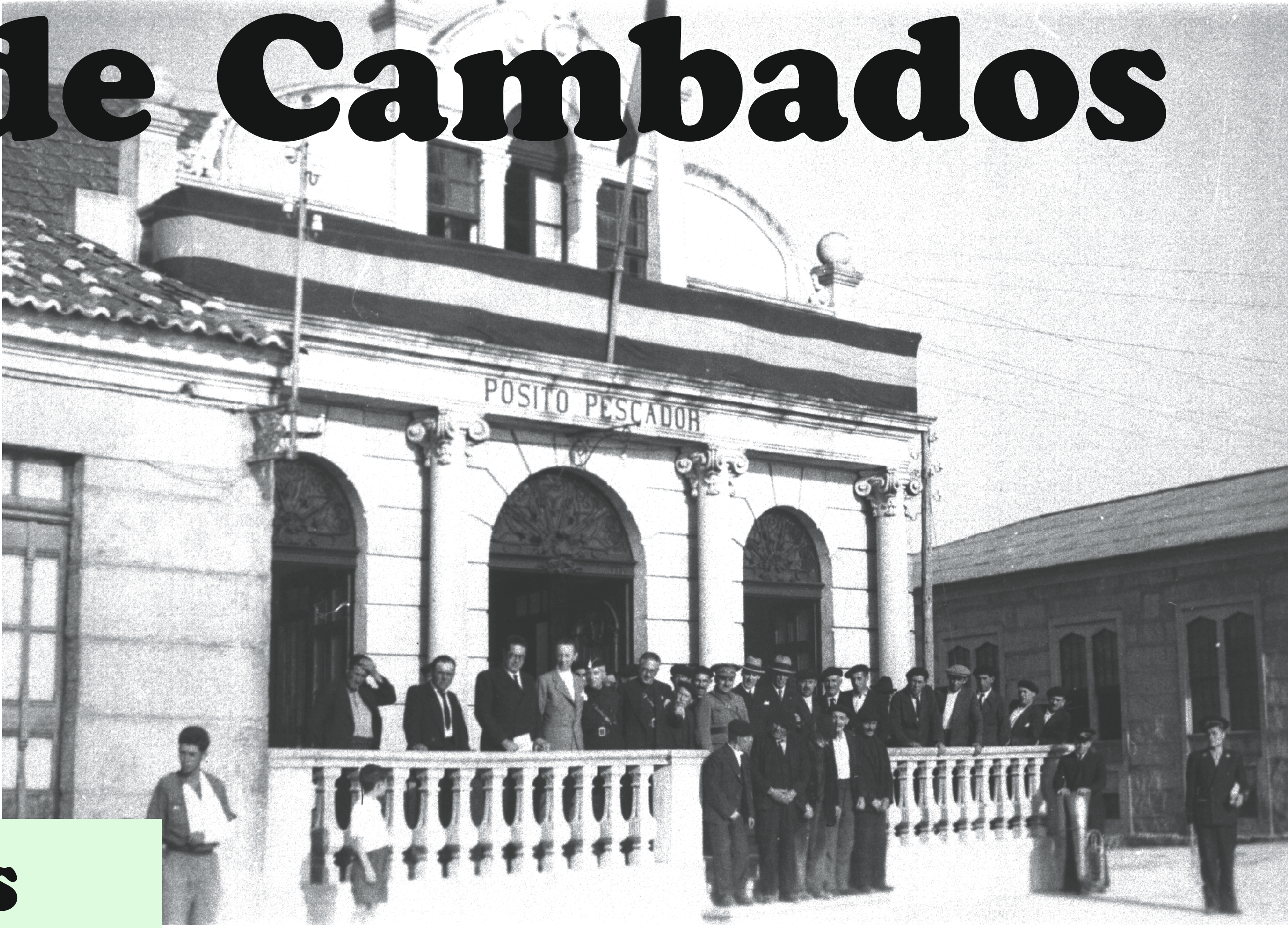
Dotación da biblioteca con máis de 100 obras.

1935

O Concello toma o acordo de construír a lonxa.

1936

É un ano de conflictividade polos prezos da sardiña. Ao comezo da Guerra Civil péchase durante un temp e vólvese a abrir o 6 de outubro. O patrón Maior, Antonio Chaves, membro do sindicato CNT, foi fusilado por participar nas "loitas da sardiña".

1938.

Impreso de garantía da primeira máquina de escribir da Confraría.

Peregrinación a Santiago

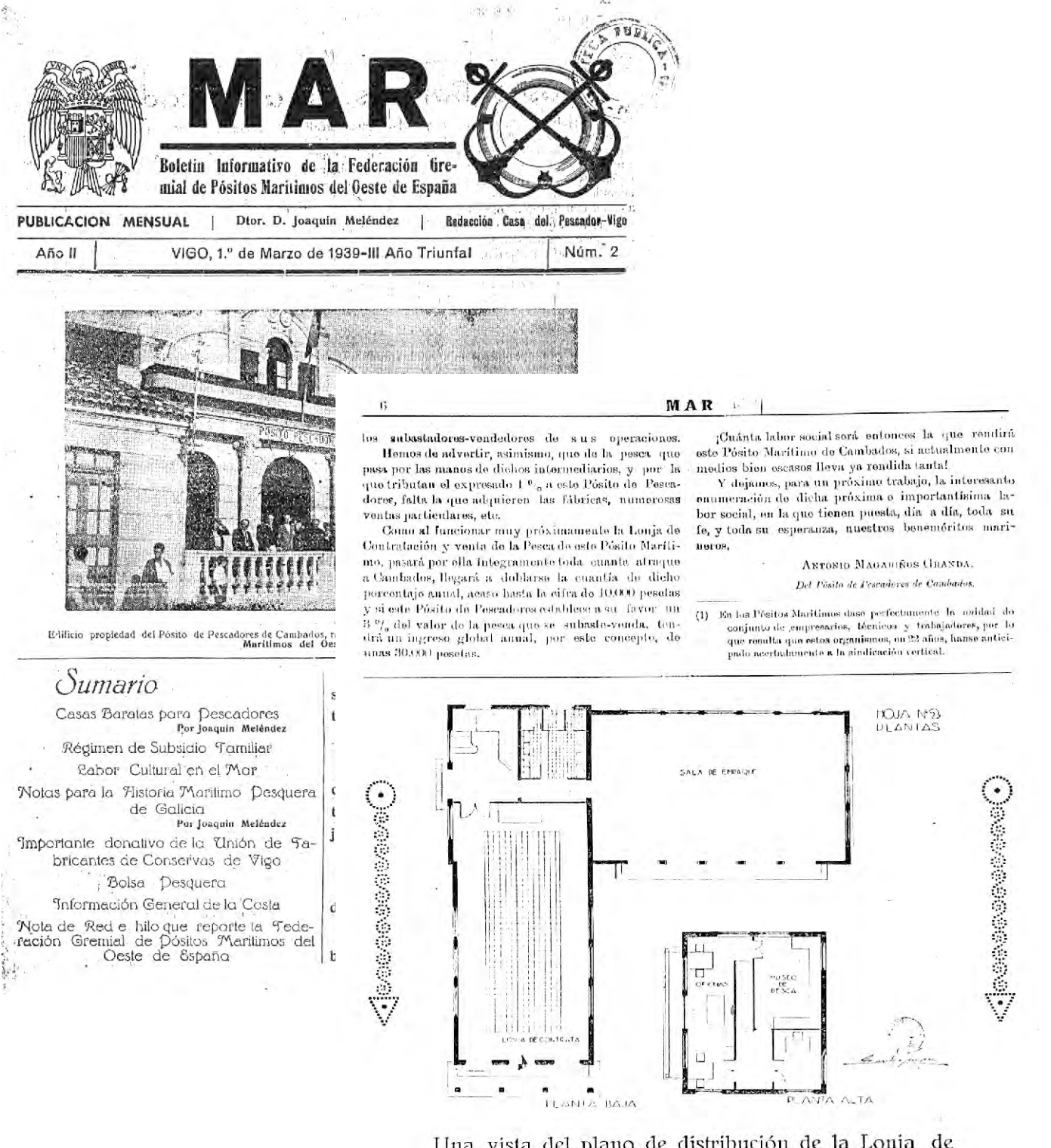

CAMBADOS
EL POSITO DE PESCADORES. — Para el próximo domingo día 25, se reunirá en junta general extraordinaria el Pósito de Pescadores para tratar de dos asuntos de suma importancia para la clase marinería.
Figura en primer lugar una amplia amnistía para todos aquellos individuos que se hallen fuera de dicha sociedad y pese sobre ellos el rigor de anteriores acuerdos.
En segundo lugar se tratará de que el producto de la patela de pescado que antes se dedicaba a los festejos de San Antonio pue para el ratiro de la vejez organizado por el Pósito.
Mucho nos alegraría que sus tuenos propósitos tuvieran fiel cumplimiento y por ello felicitamos al presidente de esta sociedad don Ricardo Rey y demás componentes de la junta directiva.

"El Pueblo Gallego", 21-2-1934.

Escola do Pósito con Antonio Magariños Granda.

Proxecto da lonxa publicado na revista "Mar"

1938

Xubilase por primeira vez a 15 mariñeiros vellos con cargo aos fondos da Confraría. O Pósito agrúpase na FEDERACIÓN GREMIAL DE PÓSITOS MARÍTIMOS DE GALICIA OESTE.

1939

Faíse a declaración de obra nova e o rexistro do edificio do Pósito. Redátase o proxecto para a Lonxa.

Portada da revista "Mar" publicada pola FEDERACIÓN GREMIAL DE PÓSITOS

1936-40

O Pósito ingresa o 1% das ventas dos barcos como cota de afiliación que se inviste no funcionamento xeral. Ademais ingresa 2 céntimos por cada litro de gasolina ou gasoil. Na sección de Socorros Mutuos os socios pagan 0,50 pts. Reciben 2 pts diarias por enfermidade e 1,50 pts, por defunción. Este servizo asistencial complementáse coa Mutualidade Nacional de Accidentes do Mar e Traballo das Embarcacións á parte á que os barcos contribúen co 2% das súas caladas. Os patróns, piqueros e motoristas dos motores cobran 8 pts diarias e os tripulantes 6 pts. Nas embarcacións de vela e remo os patróns cobran 6 pts e os tripulantes 4. Abónaselles a todos os gastos de médico e funeraria.

No 1940 comezan a aplicarse os Seguros Sociais.

1941

O Concello adxudica as obras da Lonxa (12-9-1941). Pídesse un creto ao Instituto Social da Mariña de 50.000 pts para construír a lonxa.

1943

Comézase a construír a Lonxa despois de diversos cambios nas adxudicacións.

1944

Cesión de dereitos por parte do Concello para a explotación da lonxa.

1945

Comeza a funcionar a lonxa (15 de abril de 1945). Créase a Mancomunidade Pósito-Concello para a súa explotación.

1947

Levántase a hipoteca que se pedira sobre o edificio polo valor de 50.000 pts.

1949

Asegúrase ao persoal que traballa na Confraría.

1968

Amplíase o edificio do Pósito

1969

Inaugúrase o novo edificio ampliado.

1978

Revisase o Regulamento da Mancomunidade.

1983

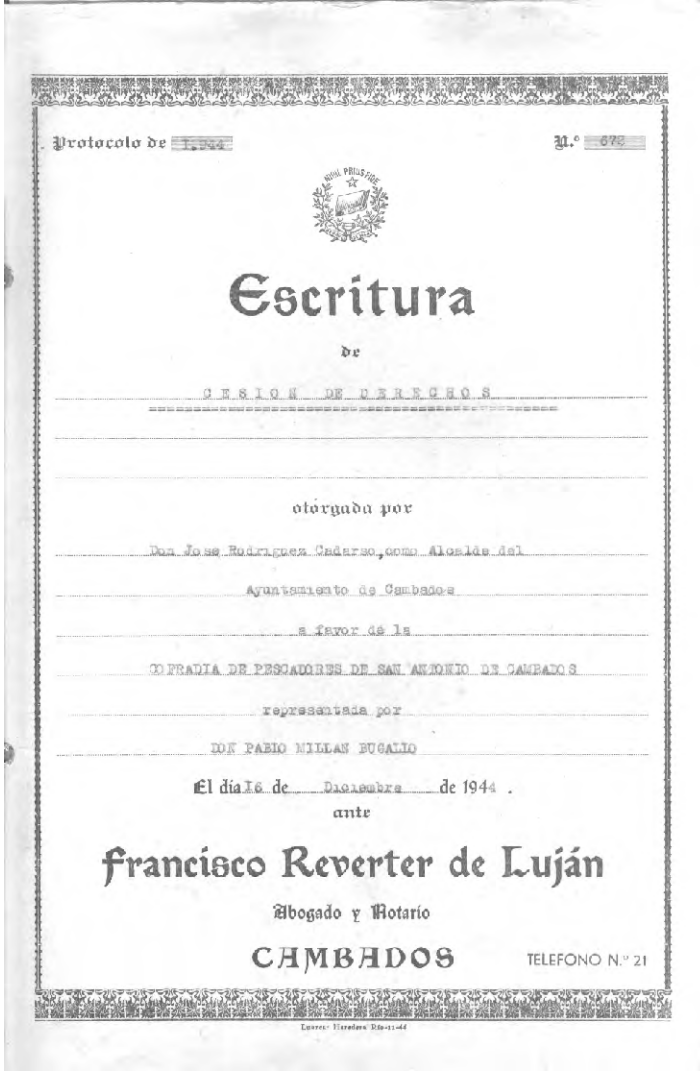
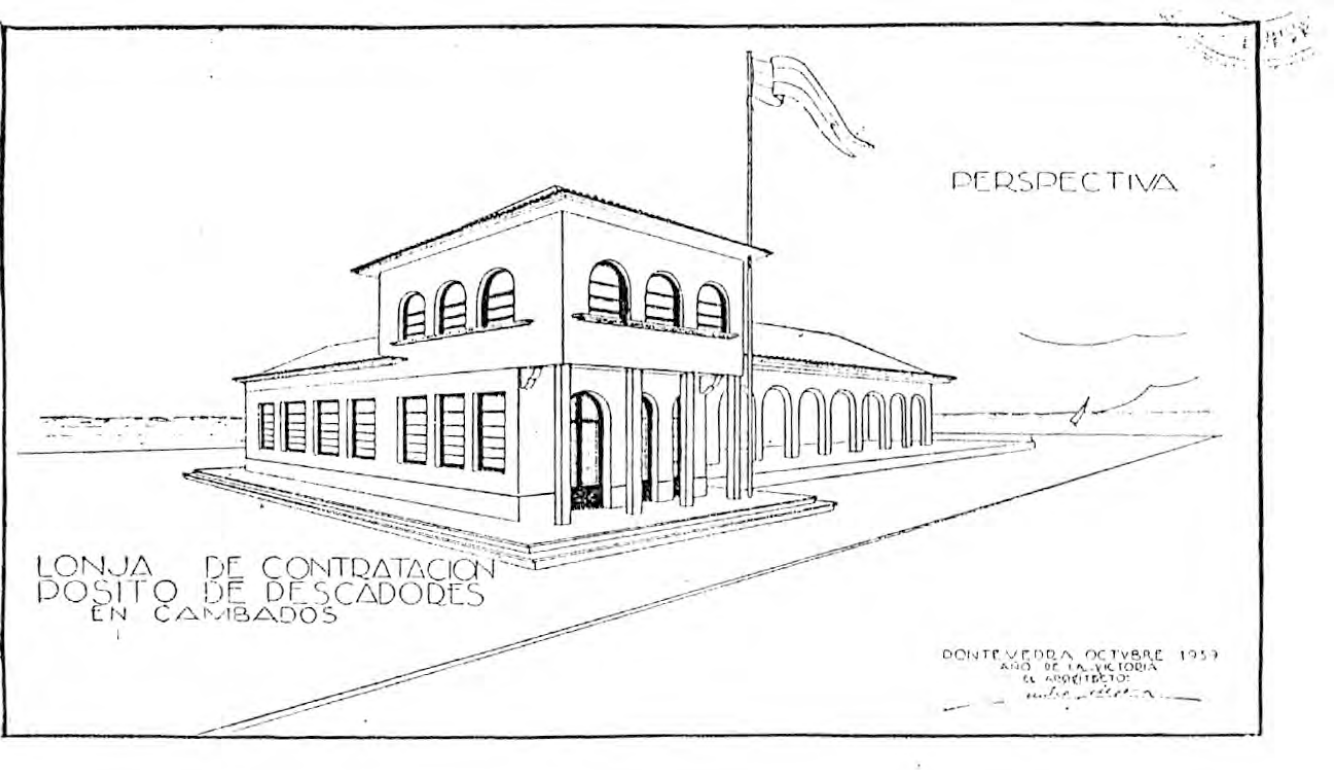
Obras de reforma interior da lonxa.

1991

Disólvese a Mancomunidade Concello-Confraría Entra en funcionamento a Lonxa de Tragove xestionada unicamente pola Confraría.

1999

Revisanse os estatutos.

Antonio Cacabelos Ojeda, primeiro patrón Maior da Confraría de Cambados.

Antonio Chaves del Río

Juan Cacabelos

Conrado Leiro

Ricardo Rey

Antonio Chaves del Río

Antonio Cacabelos Búa

Eugenio Domínguez Barros

Manuel Casais López

José Antonio Costa Ares

Eladio Abal Hermida

Ramón Paz Cousido

José Severino Trigo Durán

Egidio Varela González

José Sineiro Cacabelos

Julio Dozo Gómez

Benito González Sineiro

Venta de ostras diante da lonxa. Anos 40.

A lonxa no 1983

Lonxa de Tragove.

Xestión

das concesións marisqueiras
Busca de alternativas e recursos
Despachos
Asesoría laboral e fiscal (IVE,
retencións, declaracións censais,
partes de altas e baixas,
inscripcións...)
Plans de traballo

Representación

dos asociados e asociadas diante das
administracións.

Control

de censos de asociados e capturas a
través da lonxa e dos servicios de
vixilancia e inspección.

Información

e asesoramento en materia de:
subvencións
axudas
normativa pesqueira
preparación de expedientes...

Actualmente a Confraría ten un censo de 1003 asociados.

Lonxa

Servicio de vendeduría e
control das capturas.

Local social

Sás de lectura, xogos e
esparcemento.
Servicio de biblioteca e
prensa.

Actividades lúdicas

Organización das celebracións
propias da Confraría, festas,
bailes....

Esta é unha mostra da vida da Confraría ata
hoxe. A Confraría de Cambados, ao igual que
todas as demais, ten diante de sí un futuro por
desenvolver. A súa importancia na vida de
Cambados é indiscutible.
A mostra pretende que coñezamos o seu
pasado para axudarnos a todos a meditar no
seu futuro.

